

**Biologisk mangfold i nærøvingsområder tilknyttet
Skjold, Heggelia og Setermoen garnisoner,
i Balsfjord, Målselv og Bardu kommuner, Troms.**

BM-rapport nr 20 - 2002

Dato: 01.06.04

<p>Tittel: BM-rapport nr. 20 (2002) Biologisk mangfold i nærøvingsområder tilknyttet Skjold, Heggelia og Setermoen garnisoner, i Balsfjord, Målselv og Bardu kommuner, Troms.</p>	<p>Emneord: Kartlegging, Biologisk mangfold, Naturtyper, Nærøvingsområder, Forvaltningsråd, Balsfjord, Målselv, Bardu.</p>
<p>Prosjektansvarlig NINA: Karl-Otto Jacobsen</p> <p>Prosjektkonsulenter: Marianne Iversen, Geir Helge Systad, Karl-Birger Strann og Vigdis Frivoll</p> <p>Kvalitetssikring: Sidsel Grønvik</p> <p>Norsk institutt for naturforskning (NINA) Polarmiljøseneteret N-9296 Tromsø Tlf: 77 75 04 00 Faks: 77 75 04 01</p>	<p>Dato: Mai 2004</p>
<p>Oppdragsgiver: Forsvarsbygg, Divisjon Rådgivning, Kompetansesenter Miljø- og kulturminnevern Prosjektnummer 2NM7000807</p>	<p>Oppdragsreferanse: Bjørn Arne Rukke (prosjektleder), Line Stabell Selvaag og Øyvind Andreassen; Tlf.: 2309 34 98 / 0510 34 98 Faks: 23 09 34 47</p>
<p>Sammendrag: Stortingsmelding nr. 42 (2000-2001) pålegger den enkelte sektor å gjennomføre kartlegging av biologisk mangfold innenfor sine ansvarsområder. Som en del av denne har Forsvaret utarbeidet en egen plan – <i>Forsvarets sektorhandlingsplan for biologisk mangfold</i> som sammen med <i>Forsvarets handlingsplan for miljøvern (2002)</i> gir forutsetningene for gjennomføringen av prosjektet ” Biologisk mangfold i nærøvingsområder tilknyttet Skjold, Heggelia og Setermoen garnisoner, i Balsfjord, Målselv og Bardu kommuner, Troms”. Kartleggingsarbeidet følger metodikken som er gitt i fire håndbøker utarbeidet av Direktoratet for naturforvaltning. Dette omfatter for nærøvingsområdene til Skjold, Heggelia og Setermoen garnisoner naturtype- og vilt- og ferskvannskartlegging. I tillegg kommer kartlegging av rødlistede arter. Disse temaene blir så vurdert samlet ved en sammenveiling slik at de viktigste områdene for biologisk mangfold i nærøvingsområdene identifiseres. Forsvaret har utarbeidet en egen kravspesifikasjon der det gis retningslinjer for gjennomføringen av arbeidet. Det gis forvaltningsråd for hvert enkelt område. Forvaltningsrådene må etterleves for å ivareta biologisk mangfold i de sammenveide områdene. Det er gjennomført kartlegging av biologisk mangfold i ferskvann uten at noen viktige områder ble identifisert.</p> <p>Rapporten gir først en kort innføring i bakgrunn, lovverk samt internasjonale forpliktelser for kartleggingen. Deretter gis en kort beskrivelse av geografi og naturgrunnlag for de 40 undersøkte nærøvingsområdene. Prosjektet har identifisert 11 naturtyperlokalteter, 3 viltområder og 5 rødlistearter i nærøvingsområdene. Noen regionalt sjeldne karplanter er også tatt med. Ved sammenveiling av denne informasjonen er 2 områder vurdert som svært viktige og 5 som viktig for biologisk mangfold.</p> <p>Det er presentert ett kart for hvert av temaene naturtyper, vilt og rødlistearter. Til slutt er det presentert to sammenveide kart. Disse to kartene viser de 7 områdene som er utpekt som viktige for biologisk mangfold ut fra en helhetlig vurdering.</p> <p>Kartene er presentert i denne rapporten, som separate kartblad og i digital form. Kart som inneholder sårbar informasjon om rødlistearter og vilt er unntatt offentlighet og følger ikke rapporten, men er levert til Forsvarsbygg. Alle opplysninger om naturtyper, vilt, rødlistearter og de regionalt sjeldne karplantene er lagt inn i databaseverktøyet Natur2000. De digitale kartene vil være tilgjengelig i FIS/EBA og FIS/BASIS (gjennom FMGTs kart og katalogtjenester). Samtlige UTM-referanser er presentert i kartdatum WGS84.</p>	

Summary:

Government proposition no. 42 (2000-2001) conducts each sector to carry through the mapping of biodiversity within their own responsibility areas. The Ministry of Defence has worked out its own plan – *Forsvarets sektorhandlingsplan for biologisk mangfold*, which gives the conditions for carrying out the project ”Mapping of biodiversity in local military training areas connected to Skjold, Heggelia and Setemoen garrison, in Bardu, Målselv and Balsfjord municipalities, Troms ”.

The mapping follows the methods given in four different manuals which are worked out by the Directorate for Nature Management (DN). This complies in the local military training areas three different parts: mapping of *nature type localities*, *wildlife* and *freshwater habitats*. In addition mapping of *redlisted species* is included. After evaluating these three parts together we identify the most important areas for biodiversity in the study area. The Norwegian Defence Estates Agency has also worked out its own list of requirements wherein guidelines are given for the accomplishment of the work.

This report gives a brief introduction of both the general and legal background including international obligations for this project. Further on it gives a brief description of geography and nature conditions in the 40 different local military training areas.

The project has identified 11 nature type localities and 3 areas with special qualities for wildlife. 5 species listed on the Norwegian Red List are documented within the military training field. An additional number of regional rare species of vascular plants are also included in the report. Summarising these themes 7 areas are identified as specially important for biodiversity. Advice is given on how to manage and maintain the biodiversity in these localities

Maps for each of the themes nature type localities and wildlife are presented. Maps containing classified information on redlisted and sensitive wildlife species are withheld from the public and therefore not presented in the report. These maps are given directly to the Norwegian Defence Estates Agency. Finally, a status map showing the specially important areas for biodiversity has been produced.

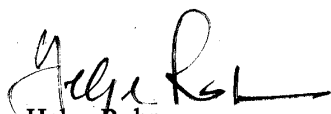
All information obtained on themes like nature type localities, wildlife and plants is implemented in the database Natur2000. All UTM-references are in WGS84 datum.

Forord

Denne rapporten er et ledd i oppfølgingen av *Forsvarets sektorhandlingsplan for biologisk mangfold*. Sektorhandlingsplanen utgjør forsvarssektorens bidrag til Stortingsmelding nr. 42 (2000-2001) *Biologisk mangfold – sektoransvar og samordning* (kapittel 5). Hovedhensikten med stortingsmeldingen er å sørge for en bærekraftig forvaltning av biologisk mangfold i norsk natur ved at det opprettes et nasjonalt kunnskapsbasert forvaltningssystem. I *Forsvarets handlingsplan for miljøvern* (2002) reflekteres de samme målene som sektorhandlingsplanen for biologisk mangfold.

For å følge opp målsetningene i de to handlingsplanene, er totalprosjektet *Oppfølging av Forsvarets sektorhandlingsplan for biologisk mangfold* igangsatt. I prosjektet skal blant annet naturverdier i alle områder der Forsvaret er hovedbruker kartlegges etter samme metodikk. I rapportene gis det forvaltningsråd for hvordan områder som er spesielt viktige for biologisk mangfold må forvaltes for at naturverdiene der skal opprettholdes. Rådene må etterleves for at Forsvaret i sine ulike aktiviteter skal oppfylle målsetningene satt i de to handlingsplanene nevnt over. Forvaltningsrådene må derfor innarbeides i skytefeltinstrukser, flerbruksplaner og andre dokumenter og verktøy som er styrende for aktivitetene i feltene.

Med dette arbeidet ligger Forsvaret nasjonalt sett i front når det gjelder å kartlegge biologisk mangfold innen egen samfunnssektor. Forsvarsbyggs kompetansesenter for miljø- og kulturminnevern har prosjektledelsen for totalprosjektet, som har en planperiode fra 2001 til og med 2005. Ved henvendelse til kompetansesenteret vil man kunne få oversendt rapporter og kartverk samt utfyllende informasjon om forvaltning av kartlagte områder.

Helge Rohn
Administrerende direktør,
Forsvarsbygg

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord.....	3
1 INNLEDNING	5
2 MATERIALE OG METODER.....	6
2.1 OMRÅDEBESKRIVELSE.....	6
2.2 DATAINNSAMLING	6
2.3 NATURTYPER	8
2.4 VILTOMRÅDER	8
2.5 FERSKVANN.....	9
2.6 MARINE OMRÅDER.....	9
2.7 RØDLISTEARTER	9
2.8 SAMMENVEIDE OMRÅDER – VIKTIGE OMRÅDER FOR BIOLOGISK MANGFOLD	10
2.9 ULIKE AKTIVITETER OG DERES PÅVIRKNING AV MILJØET.....	10
2.10 DATABASE OG KART.....	12
3 RESULTATER	13
3.1 OMRÅDEBESKRIVELSER.....	13
3.1.1 Nærøvingsområder i Skjold garnison	13
3.1.2 Nærøvingsområder i Heggelia garnison.....	18
3.1.3 Nærøvingsområder i Setermoen garnison.....	23
3.2 NATURTYPER	26
3.3 VILTOMRÅDER	35
3.4 FERSKVANN.....	37
3.5 RØDLISTEARTER	37
3.5.1 Nasjonalt rødlistede planter og lav.....	37
3.5.2 Regionalt sjeldne, men ikke nasjonalt rødlistede planter og lav.....	38
3.5.3 Nasjonalt rødlistede virveldyr.....	38
3.6 SAMMENVEIDE OMRÅDER – Viktige områder for biologisk mangfold.....	39
3.6.1 De enkelte forvaltningsråd	39
3.6.2 Beskrivelse av sammenveide områder med forvaltningsråd	40
4 LITTERATUR.....	44

Vedlegg:

- Vedlegg 1: Naturtypekart for Skjold garnison
- Vedlegg 2: Naturtypekart for Heggelia garnison
- Vedlegg 3: Naturtypekart for Setermoen garnison
- Vedlegg 4: Kart over prioriterte viltområder
- Vedlegg 5: Statuskart for biologisk mangfold - del 1 av 2
- Vedlegg 6: Statuskart for biologisk mangfold - del 2 av 2

1 INNLEDNING

Stortingsmelding nr. 42 (2000-2001) *Biologisk mangfold – Sektoransvar og samordning* gir retningslinjer for hvordan den enkelte sektor på en best mulig måte skal ivareta hensynet til biologisk mangfold i sitt forvaltningsområde. Forsvaret har utarbeidet sin egen forvaltningsplan – *Forsvarets sektorhandlingsplan for biologisk mangfold* – en plan som danner grunnlaget for etatens eget arbeid i oppfølgingen av stortingsmeldingen. I *Forsvarets handlingsplan for miljøvern* (Forsvarsdepartementet 2002) reflekteres de samme målene som skisseres i sektorhandlingsplanen for biologisk mangfold. For å følge opp de to handlingsplanene har Forsvaret igangsatt et totalprosjekt *Oppfølging av Forsvarets sektorhandlingsplan for biologisk mangfold* som innehar en rekke delprosjekt, deriblant delprosjektet Kartlegging av biologisk mangfold. Forsvarsbygg, Divisjon Rådgivning, Kompetansesenter Miljø- og kulturminnevern, har prosjektledelsen for totalprosjektet som skal bidra til at Forsvaret gjennomfører en tilfredsstillende kartlegging av biologisk mangfold i de områder som Forsvaret er en hovedbruker i.

Forekomsten av biologisk mangfold er knyttet til ulike naturtyper og er ikke statisk, men et resultat av en dynamisk prosess – noen arter virker å ha stabil forekomst i et leveområde mens andre arter kan forsvinne eller nye dukke opp. Hvilke prosesser som styrer denne dynamikken er ikke alltid klart, men i de siste tiårene er det mer og mer klart at det særlig er menneskelige faktorer som påvirker dette – enten direkte eller indirekte. Særlig har ulike arealinngrep i stadig økende grad påvirket leveområder for planter og dyr. En god kartlegging av det biologiske mangfoldet og dets leveområder (naturtyper) vil forbedre mulighetene til å sikre en forsvarlig forvaltning av fauna og flora i framtida.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) har utarbeidet et sett håndbøker som støtte og veiledning til det utfordrende arbeidet med kartlegging av biologisk mangfold:

DN-håndbok 11 (1996 – revidert 2000)	Viltkartlegging
DN-håndbok 13 (1999)	Kartlegging av naturtyper
DN-håndbok 15 (2000)	Kartlegging i ferskvann
DN-håndbok 19 (2001)	Kartlegging av marint biologisk mangfold

Videre har DN utarbeidet en liste over truede og sjeldne arter i Norge – *Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998* (DN 1999a). I Forsvarets egen kravspesifikasjon for kartlegging av biologisk mangfold (Forsvarsbygg 2002a) ligger alle disse ovennevnte publikasjoner innbakt. I denne rapporten er Fremstad & Moen (2001) brukt som grunnlag ved innlegging av korrekte vegetasjonstyper i Natur2000.

Rapporten omhandler kartlagt biologisk mangfold i nærøvingsområdene til Skjold, Heggelia og Setermoen garnisoner.

2 MATERIALE OG METODER

2.1 OMRÅDEBESKRIVELSE

Rapporten omfatter 40 mindre og mellomstore nærøvingsområder i Bardu, Målselv og Balsfjord kommuner, Troms (figur 1).

De 14 øvingsområdene i Skjold garnison ligger i Målselv og Balsfjord kommuner. Forsvaret eier ett av disse (A); de andre leies. De 18 øvingsområdene i Heggelia garnison ligger i Målselv og Bardu kommuner. Forsvaret leier 12 av disse, mens de resterende seks områdene eier Forsvaret selv. Alle de åtte øvingsområdene tilknyttet Setermoen garnison ligger i Bardu kommune. Av disse eier Forsvaret to mens seks er leid areal. De fleste områdene ligger nær vei og i lavlandet. Noen få områder inkluderer imidlertid også arealer over skoggrensa.

Berggrunnen i områdene varierer. Fjellområdene tilknyttet Mauken skyte- og øvingsfelt innehar kalkrike arealer, mens berggrunnen i de øvrige feltene er ordinært sur. Naturtypene for alle områdene varierer mellom fattige og mellomfattige furumoer, via rik flommarksskog til lier med høgstaudebjørkeskog. Regionen preges av mange myrer og stedvis mange vatn og mindre tjern. Disse ligger i tilknytning til ulike skogstyper. Store deler av skogspartiene er påvirket av til dels intensivt skogbruk. Det forekommer likevel mindre områder som er mindre påvirket.

Det er gitt en nærmere beskrivelse av hvert enkelt delområde under 3.1. I den beskrivelsen er for dyrelivet også vanlige arter tatt med. Dette er gjort da det i de fleste nærøvingsområdene er observert få og vanlige arter. I vegetasjonsbeskrivelsene er dominante arter oppgitt, sammen med arter som indikerer særskilte miljøforhold (kalkrik berggrunn, fuktighetsforhold mm). I tillegg oppgis sjeldne arter.

Størrelsen på nærøvingsområdene varierer fra 24 daa til 6653 daa. De minste ligger nær offentlig vei. De største områdene strekker seg opp over skoggrensa. Til sammen utgjør alle områdene 29.683 daa (ca. 29.7 km²).

2.2 DATAINNSAMLING

Framgangsmåten for innsamling av opplysninger om biologisk mangfold er følgende:

- Søk i litteratur
- Søk i databaser
- Intervju med lokalkjente (i Forsvaret og sivilt)
- Kvalitetssikring og kontroll av opplysninger innhentet fra lokalkjente
- Feltregistreringer

For nærøvsområdene forelå det svært lite informasjon om de faunistiske og botaniske forholdene. NINAs egen stab har lokalkunnskap (eldre observasjoner) om noen av områdene. Kommunenes egne viltkart var til dels svært grove og hadde kun begrenset verdi for arbeidet. Det var derfor nødvendig med feltregistreringer sommeren 2002. Faunaregistreringene ble gjennomført i to perioder i juli 2002, mens botanikkregistreringene ble gjennomført i juli – august 2002.

2.3 NATURTYPER

En sentral del av arbeidet med kartlegging av biologisk mangfold er å identifisere forekomsten av ulike naturtyper. DN-håndbok 13 (DN 1999b) beskriver på en grei måte kartleggingsmetodikk og inndeling av de enkelte naturtypene. Inkludert de forskjellige undertypene, redegjør håndboka for hele 56 *prioriterte naturtyper*. For denne kartleggingen har det i tillegg vært nødvendig å definere en ny undertype for å fange opp en naturtype (med høyt biologisk mangfold) som ikke helt passer inn i inndelingen i håndboka. Den nye naturtypen blir da hovedtype *Ferskvann/våtmark (E)* og undertype *Andre viktige forekomster (ferskvann)*.

Naturtypene kategoriseres i tre grader av viktighet for biologisk mangfold:

- Svært viktige (A-områder)
- Viktige (B-områder)
- Lokalt viktige (C-områder)

Kriteriene for denne inndelingen er beskrevet i håndboka. Verdisettingen påvirkes av faktorer som areal, tilstand og forekomst av sjeldne og truede arter (rødlisterarter). Innehar et område forekomster av rødlisterarter i kategoriene direkte truet, sårbar eller nasjonalt sjelden vil området oppnå høyeste verdi (A).

2.4 VILTOMRÅDER

Viltkartleggingen har fulgt DN-håndbok 11 (DN 1996). All tilgjengelig informasjon fra Fylkesmannen, Bardu, Målselv og Balsfjord kommuner er innhentet og sjekket i felt. Viktige funksjonsområder for viltet som hekkelokaliteter, spillplasser eller vinter-/sommerbeiteområder og kalvingsplasser for elg, sammenstilles på kart dersom de finnes. De ulike funksjonsområdene vektet på en skala fra 1 til 5. Etter en samlet vurdering presenteres så de *prioriterte viltområdene* inndelt i viktige (B) og svært viktige områder (A).

2.5 FERSKVANN

Ut fra beskrivelsen i DN-håndbok 15 (DN 2000) er det tre hovedkrav som stilles for at et gitt område vil kunne plasseres inn i *Prioriterte lokaliteter*. Disse er:

- a) Lokaliteter som innehar fiskestammer som ikke er påvirket av utsatte arter.
- b) Lokaliteter (nøkkelområder) med opprinnelige plante- og dyresamfunn. Dette vil kunne omfatte mange uregulerte og/eller lite regulerte vannlokaliteter.
- c) Lokaliteter med viktige bestander av ferskvannsfisk. Listen omfatter 15 arter innen familiene laksefisk, niøyer, ulker og karpefisk.

2.6 MARINE OMRÅDER

Ingen av nærøvingsområdene består av marine områder. Dette temaet omhandles derfor ikke i denne rapporten.

2.7 RØDLISTEARTER

I kartleggingen av biologisk mangfold inngår kartlegging av forekomster av rødlistearter som en viktig del. I dette arbeidet er den nyeste rødlista som er utarbeidet for Norge – **Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998** (DN 1999a), fulgt. Rødlisterapporten deler artene inn i grupper etter grad av truethet. Denne inndelingen presenteres nedenfor og vil bli brukt videre utover i rapporten. Det er også utarbeidet rødlister for Troms fylke innen artsgruppene botanikk (Engelskjøn og Skifte 1995) og fugl (Jacobsen & Strann 1994). Disse vil også i noen grad bli henvist til i denne rapporten. Dette er gjort for å lette dokumentasjonen for lokalt og regionalt sjeldne arter. Videre tas det også inn vurderinger av de artene som står på både den norske og den nordiske ansvarslista. Dette er arter som bl.a. har en relativt stor andel av totalbestanden i innenfor landets grenser, og som Norge derfor har et spesielt stort forvaltningsansvar for. For fugl og pattedyr vil det si mer enn 25% av den Europeiske bestanden. Disse artene gis automatisk en høy viltvekting.

Kategori	Kode	Engelsk kategori
----------	------	------------------

Utryddet	Ex	(Extinct)
-----------------	-----------	------------------

Dette omfatter arter som ikke lenger forekommer i Norge som reproduserende arter. Normalt omfattes arter som er utryddet for mer enn 50 år siden – arter som har forsvunnet i løpet av de siste 50 årene får koden Ex?.

Direkte truet	E	(Endangered)
----------------------	----------	---------------------

Dette omfatter arter som er direkte truet og som står i fare for å forsvinne i nærmeste framtid dersom den negative utviklingen fortsetter.

Sårbar	V	(Vulnerable)
---------------	----------	---------------------

Dette omfatter arter som er i sterk tilbakegang og som kan gå over i kategorien **Direkte truet** hvis tilbakegangen fortsetter.

***Sjelden* *R* (*Rare*)**

Dette omfatter sjeldne arter som ikke er direkte truet eller sårbare, men som likevel er utsatt fordi de har små bestander eller en spredt og sparsom utbredelse i Norge.

***Hensynskrevende* *DC* (*Declining, care demanding*)**

Dette omfatter arter som ikke kommer inn under de tre foregående kategoriene, men som på grunn av en klar tilbakegang fordrer spesielle hensyn og forvaltningstiltak.

***Bør overvåkes* *DM* (*Declining, monitoring needed*)**

Dette omfatter arter som har gått tilbake, men som ikke regnes som truet. Disse artene bør overvåkes for å avdekke om situasjonen fortsatt forverres.

2.8 SAMMENVEIDE OMRÅDER – VIKTIGE OMRÅDER FOR BIOLOGISK MANGFOLD

Når kartleggingen av naturtyper, viltområder, ferskvannslokaliteter og rødlistearter er gjennomført, har man det datamaterialet som er nødvendig for å presentere *sammenveide områder*. Dette er da de *viktige påviste områdene for biologisk mangfold* sett i en helhetlig landskapsøkologisk sammenheng. Disse områdene er igjen delt inn i tre kategorier:

Svært viktige (A-områder)

Viktige (B-områder)

Lokalt viktige (C-områder)

En sammenveining betyr ikke nødvendigvis at et område som har flere C- og B-verdier, vil bli gradert opp til et A-område. Skjønn basert på lokal kunnskap om naturtyper og ikke minst arters forekomst og truetet lokalt og regionalt, vil her spille sterkt inn i vektingen. I tillegg er det viktig å forholde seg til naturtypens eller artens status på nasjonalt plan, selv om en art ikke er rødlistet for øyeblikket.

Forekomsten av rødlistearter vil umiddelbart slå ut på verdien av et område ettersom slike arter skal tillegges stor vekt. For de sammenveide områdene vil det bli gitt forvaltningsråd for at det skal være mulig å ivareta det biologiske mangfoldet i disse områdene.

2.9 ULIKE AKTIVITETER OG DERES PÅVIRKNING AV MILJØET

Forsvaret gjennomfører ulike aktiviteter i de ulike øvingsområdene, og bruken varierer også innad i et område. For naturtypene som sådan er det hovedsakelig motorisert ferdsel og hogst/ nedkjøring av skog som gir de største skadene. Personell i terrenget kan i mange tilfeller umiddelbart være mer skadelig på vilt i hekketida enn ferdsel med kjøretøy, men disse sistnevnte kan ha en større negativ effekt på lang sikt. Dette kan være tilfelle hvis en kjører gjennom myr og våtmark, og sporene drenerer vatnet i nye retninger. I en del tilfeller kan dette faktisk endre vannbalansen i denne naturtypen. Slike endringer kan ha stor negativ betydning på sikt både for planter og dyr.

De hensyn som Forsvaret må pålegge seg selv gjennom sektoransvaret, vil kunne ha varige begrensninger eller kun ha tidsbegrenset varighet. For forstyrrelser av personell i terrenget vil

det helst være i yngle/hekketida i perioden april til august at det bør vurderes begrensninger, mens det kan være fri ferdsel i de samme områdene resten av året. På samme vis kan kjøring i terrenget også periodiseres. Kjøretøy kan gjerne kjøre i et våtmarksområde hvis det er tele og snødekke i vinterhalvåret, men bør unngås helt i sommerhalvåret. Dette fordi kjøring i terrenget i sommerhalvåret kan påføre naturtypen og vegetasjonen til dels irreversible skader eller skader som det vil ta lang tid å lege ved naturlig gjengroing.

Varigheten av Forsvarets aktiviteter har også betydning for effekten på biologisk mangfold. Forstyrrelser på vilt av personell til fots øker med tiden personellet oppholder seg i et område. Opphold over dager har som oftest større negativ effekt på hekkende fugl enn personell som kun passerer gjennom området i løpet av noen minutter eller få timer. I så måte vil for eksempel bivuakking i hekketida ha betydelig større skade enn personell som passerer gjennom hekkeområdet. Arter som lom og en rekke rovfuglarter er særlig sårbare i rugetida ettersom de lett forlater eggene ubeskyttede når mennesker nærmer seg hekkeplassen. Eggene kan tas av eggrøvere som ravn eller kråker, eller fostrene i eggene kan fryse i hjel hvis værforholdene er ugunstige.

For noen av nærøvingsområdene skjer det også en betydelig sivil påvirkning fra ferdsel som friluftsliv, jakt, fiske og bærplukking og ikke minst gjennom hogst av skog. Det er uten tvil hogsten av skog som utgjør de største negative påvirkningene på det biologiske mangfoldet gjennom sin sterke endring av areal. Friluftaktivitetene kan, som ferdsel av militært personell, ha uheldige effekter særlig på vilt i spesielle tider av året (hekketida for fugl eller kalvingstida for elg).

Nedenfor listes opp en rekke aktiviteter som kan påvirke biologisk mangfold i et skyte- og øvingsfelt. Denne listen er ikke helt fullstendig, men presenterer mange av de viktigste aktivitetene som kan påvirke disse naturverdiene. For aktuelle aktiviteter i kartlagte områder skal det utarbeides forvaltningsråd som peker på hvilke hensyn som må tas for å ivareta biologisk mangfold.

Militær aktivitet

- Nedbygging av areal til veg, standplass eller faste installasjoner. *Tap av areal.*
- Masseuttak. *Tap av habitat (leveområde), terrengslitasje, endrede fysiske og/eller kjemiske forhold.*
- Drenering/gjenfylling/massedeponi. *Tap av habitat, endring av fysiske og/eller kjemiske forhold.*
- Personell til fots ifm øvelser. *Stress av vilt, slitasje og støy.*
- Bivuakking. *Terrengslitasje, støy, avfall, forurensing, stress av vilt.*
- Kjøring i terreng med beltekjøretøy eller hjulgående kjøretøy. *Kjørespor, støy, forurensing.*
- Landgang med fartøy (landgangs- eller amfibie). *Kjørespor, landgangsramper, støy, forurensing.*
- Skyting lette våpen. *Støy, ammunisjonsrester, forurensing.*
- Skyting med tyngre våpen. *Nedslagsskader, støy, trykkbølger, brann, forurensing, ammunisjonsrester.*
- Bombeøvelser. *Nedslagsskader, trykkbølger, støy, brann, forurensing.*
- Sprengninger. *Sprengningsskader terreng, trykkbølger, støy, forurensing.*
- Flyging med jagerfly eller helikopter. *Støy, lufttrykk, forurensing (helikopterlandinger).*

- Mobile installasjoner (feltsykehus, feltkjøkken, kommandoplasser med mer). *Støy, slitasje, kjørespor.*

Sivile aktiviteter

- Skogbruk. Den inngåtte avtalen mellom Forsvaret og Statskog SF om forvaltning av Forsvarets skoger (Forsvarsbygg 2002b) omfatter mer enn de miljøkrav som legges til grunn i *Levende skog*-standarden. I skogavtalen skal miljøhensyn og militære hensyn gå foran hensyn til økonomisk resultat. Her framgår det at alle verdiklassifiserte områder (A, B og C) skal unntas ordinær skogsdrift. Avtalen gjelder imidlertid kun for Forsvarets eide områder.
- Beiting. *Terrengslitasje.*
- Gjengroing. *Tap av habitat og oppflising av habitat (habitatfragmentering).*
- Jordbruksaktivitet. *Tap av habitat, oppflising av habitat.*
- Opphør av landbruk. *Tap av habitat, oppflising av habitat.*
- Friluftsliv. *Terrengslitasje, forstyrrelser.*

2.10 DATABASE OG KART

Alle registreringer av naturtyper, viltområder og artsobservasjoner er lagt inn i databasen Natur2000 (GND Naturkart AS). Kartene over de ulike kartlagte temaene finnes i målestokkene 1:25 000, 1:40 000, 1:50 000, 1:52 000, 1:54 000, 1:55 000, 1:65 000 og 1:250 000 (vedleggene til rapporten). Separate kartblad med høy oppløsning oppbevares i Forsvarsbygg, og er laget ArcGIS. De digitale kartene vil være tilgjengelig i FIS/EBA samt FMGTs kart og katalogtjenester (FIS/BASIS).

Følgende kart er vedlagt rapporten:

- Naturtyper
- Prioriterte viltområder
- Statuskart biologisk mangfold. Sammenveide naturverdier.

Kart som inneholder sårbar informasjon om rødlistearter og vilt er unntatt offentligheten og følger ikke rapporten, men er levert til Forsvarsbygg.

3 RESULTATER

Under gis først en generell beskrivelse av alle de 40 nærøvingsområdene. Deretter presenteres de viktigste naturtypene, viltområdene og funn av rødlistearter innen nærøvingsområdene. Til slutt presenteres de sammenveide områdene for biologisk mangfold og forvaltningsråd for å ivareta naturverdiene i disse lokalitetene.

3.1 OMRÅDEBESKRIVELSER

3.1.1 Nærøvingsområder i Skjold garnison

Sk1: Område A (303 dekar, eies av Forsvaret)

Område A inkluderer heimevernets øvingsområde sør for Maukstadmoen leir. Det er oppsplittet med bygninger og veger. De ubebygde områdene er sterk påvirket av hogst og en del tråkk. Den østligste delen domineres av bærlyng-furuskog, dominert av tyttebær og blåbær og med bjørk i busksjikt. Fra ca 100 moh og oppover er det i vest rikere skogstyper med høgstauder og storebregner. Denne skogen er også hogstpåvirket.

I området ble det påvist hekkende skjære, gråfluesnapper og linerle, mens rødstjert og bokfink ble registrert i de oppstykkede skogsområdene i sør. Tårnseilere ble også observert, men disse hekker inne i Maukstadmoen leir*

**Hekkelokaliteten for tårnseiler inne i leira er fordelt på to bygninger. Reirene som plasseres i hulrom på bygninger, er lokalisert i en kaserne (gps: 0431637-7658607) og i et garasjeanlegg (gps: 0431601-7658622). Det er ikke kartlagt hvor mange par som finnes totalt i garnisonen, men det dreier seg om flere titalls par. Det hekker også tårnseiler i Holmen leir. Da kolonien i Maukstadmoen og Holmen leir er en av kun fem hekkelokaliteter i fylket, er den viktig for bestanden i Troms. De andre hekkelokalitetene ligger ved Bardufoss flystasjon, Sundlia, Setermoen og Finnsnes, hvor kun sistnevnte lokalitet ikke ligger innenfor militært område.*

Tårnseileren hekker inne i Maukstadmoen leir, men kan ses på næringsøk i områdene rundt.
Foto: Karl-Otto Jacobsen ©

Sk2: Område B (2266 dekar, bruksrett leies fra private)

Område B strekker seg fra Kalvhauet og ned til Solbakken. Vierbeltet mot fjellet har innslag av basekrevende arter som gulmjelt, bjønnbrodd og litt kantlyng. Til tross for interessante arter er dette området imidlertid for lite i areal til å representere store biologiske verdier. Større floristiske verdier er registrert lengre vest under biologisk mangfold-registrering i Mauken og Blåtind skyte- og øvingsfelt (Forsvarsbygg 2002c).

Skogen i den bratte, østvendte siden av område B domineres av blåbærbjørkeskog. På avflatede høyder i området opptrer tørrere skogsvegetasjon dominert av krøkebær og noe furu. Større felter nedover lia preges i tillegg av høgstaudebjørkeskog med en fuktpreget undervegetasjon bestående av fuktighetskrevende høgstauder, samt basekrevende arter som fjellfrøstjerne, svarttopp, flekkmarihand, fjellistel og jåblom. Stedvis dannes det storbregneskog, og enkelte bjørker oppnår relativt grove dimensjoner. Den frodigste skogen finnes i det bratte partiet fra ca 260 moh og nedover til ca 150 moh. Her står næringskrevende arter som strutseving, bringebær og firblad. Relativt grove seljer og rogn står spredt hvor lavartene glattvrenge og grynvene ble registrert. Mye av de rikere skogsområdene er åpne, med redusert sjiktning grunnet hogst. Enkelte granplantefelt står spredt, de fleste er i hogstklasse 2-3.

Ren gråorskog med turt, strutseving og høystauder opptrer kun i smale belter langs bekker. Disse skogsområdene er for små i areal til at de representerer høye verdier. Et lite ospesholt står på nordsiden av veien. Også det er for lite til å taes ut som verdifull naturtype.

Det er ingen store myrer innen område B, men småmyrer finnes og utgjøres i hovedsak av bjønnskjeggdominerte fastmattemyrene. Stedvis er de av noe rikere type med vanlige, litt mer krevende arter som bjønnbrodd, fjellfiol og bukkeblad. Myrskog/bjørkesumpskog med flaskestarr, myrhatt, skogørkvein og lappvier finnes også.

Kjørespor innen område B er registrert i fuktig høgstaudebjørkeskog, blåbærbjørkeskog og ut på fastmattemyrene. Kjøresporene er ikke kraftige og ser ut til å revegetere bra. Av fugleliv ble det registrert en enslig haukugle her, samt bjørkefink og gråtrost.

Sk3: Område C (inklusive skytebane i nord) (484 dekar, bruksrett leies fra private)

Dette er et område uten særskilte påviste naturverdier, men med mye tekniske inngrep. Et bekkedrag i midtre parti danner forhold for frodigere løvskog, men også dette er påvirket av veier, hogst og ferdsel. Utover dette dominerer bærlyngskog med bjørk og furu.

Sk4: Område D (1228 dekar, leid/klausulert bruksrett fra private)

Ved sørgrensa av område D står det i bunnen av en liten bekkedal rikere høgstaudekog med noe gråor, rogn og høystauder med turt og strutsevingvegetasjon. Hogstpåvirkning reduserer imidlertid skogens verdi. Mot nord preges området av blåbær-kreklingbjørkeskog og lyngfurskog med noe grovere furu på de øverste flatene. Død ved mangler i furskogen. Lia nedenfor består av rikmyr og løvskog men er mye påvirket av hogst og plantefelt. Mindre partier av fattig sumpbjørkeskog er etablert i søkk. Langs veien står også fuktig bjørkekratt med høgstaudevegetasjon.

Svake kjørespor finnes i tørrere tuemyrer samt langs grensa til Mauken og Blåtind skyte- og øvingsfelt. I tillegg kommer spor i tilknytning til kraftlinja som går gjennom området.

Sk5: Område E (1304 dekar, leies fra Statskog)

Området er en slakt stigende, østvendt skogsli. Dominerende skogstyper er blåbær-/skrubbær-bjørkeskog og blandingsskog. I høyden og langs myrene går denne over i ren krekling-furuskog med mye blokkebær, skrubbær og blåbær. Furuskogen er tidligere hogd, og det er spor etter grovere trær enn hva man finner i dag. Stedvis opptrer småvokst høgstaude-bjørkeskog og småbregneskog. I fuktige partier dannes sumppreget bjørkeskog med noe gråor og selje, samt mye åkersnelle, skogørkvein, bekkeblom og mjødukt. Langs Melkelva står skog av høyere bonitet. Gråor vokser langs bekken og et mindre areal med velutviklet gråor-heggeskog med strutsesving er dannet. Her står større hegg og grove gråor og bjørk. En røy (hunn av storfugl) ble registrert i midtre del av området, og sannsynligvis hekker den i nærheten. Det ble forøvrig funnet en del beitespor etter elg.

Myrene er i større grad av fattig type, dominert av bjønnskjegg, flaskestarr og torvull. Mot kantene glir disse over i tuemyrer med multer og lyng. Enkelte myrer er av mellomrike typer. Her dominerer trådstarr og strengstarr, og noe krevende arter som dvergjamne, sveltull, sløke og piperensemose opptrer. I tjerna som finnes i myrene lengst øst i området, vokser tjønnaks, duskull og flaskestarr. Toppand og småspove ble registrert i dette våtmarksområdet, foruten gråtrost og rødvingetrost.

Kraftige kjørespor finnes i myrene nærmest veien i sør. I myrer lengst nord finnes enkelte svake kjørespor. Flere militære lagerbygninger ligger på nordsiden av veien.

Sk6: Område F (4185 dekar, leies fra Statskog)

Området består av et bratt, nordvendt parti i vest og et slakere, østvendt parti mot øst. Ordinær skrubbær-bjørkeskog er dominerende skogstype. I enkelte fuktige søkk kommer små arealer med høgstaudebjørkeskog inn, stedvis med noe gråor. De lavereliggende områdene er mye beitepreget. Myrene lengst nord kranes av fuktig bjørkeskog med mye sølv- og lappvier. På tørre partier står en blandingsskog med bjørk og furu, og plantefelt finnes i skråninger mot elva. Av spurvefugler ble det registrert blant annet sidensvans, rødstjert, svarthvit fluesnapper og granmeis. De tre sistnevnte er alle hulerugere. Under registreringene ble det funnet hekkende fjellvåk i en furu bare 90 m utenfor nærøvingsgrensen. Ekskrementer fra storfugl under beitetrær viser at arten også bruker området.

Myrene er av lite næringsrike typer. De fuktigste domineres av flaskestarr og bjønnskjegg, mens bjønnskjegg også dominerer fastmattene. Tuemyrer med multer og blokkebær er også vanlig. Over tregrensa dominerer kreklinghei. Ved et par tjern over skoggrensa varslet det rødstilk, og vannymfer ble registrert. Spurvefugler som heipiplerka og gråsisik var karakterarter her.

Sk7: Område G (2497 dekar, leies fra Statskog)

Område G består av en nord- til østvendt li som strekker seg fra fjellet og ned i skogen. Skrubbær- blåbær-bjørkeskog dominerer skogspartiene. Rik berggrunn og gode jordbunnsforhold gir stedvis opphav til en rik skog. Blant annet opptrer lågurtskog med krevende arter som fjelltistel, fjellfrøstjerne, bjønnbrodd, svarttopp, rynkevier, skogmarihand og hårstarr. Høgstaudeskog dominert av skogstorknebb, ballblom og storbregneskog opptrer i fuktige partier. Firblad og myskegras indikerer gode vekstvilkår. Disse skogstypene oppnår imidlertid ikke store arealer. Tørrere partier preges av kreklingsskog. Gråsisik, bjørkefink, løvsanger og gråtrost er vanligste fugler i skogliene, men også gråfluesnapper og granmeis ble observert.

Området over tregrensa lengst i sørvest innehar kalkkrevende, artsrik lesidevegetasjon med mindre vanlige fjellplanter. Dette området beskrives nærmere under kapittel 3.2 Naturtyper. Utover dette er lesidevegetasjonen av vanlig type dominert av lyng og vier. Over skogrensa ble det kun registrert ravn og fjellvåk. Sistnevnte varslet, men hekker litt nord for område G.

Området er lite påvirket foruten hogstpreg i den sørlige delen.

Sk8: Område H (6653 dekar, leies fra Statskog)

Dette er et stort område som inkluderer mange ulike naturtyper. Disse beskrives nærmere under kapittel 3.2 Naturtyper. Skogsområdene har et høyt innslag av høgstaudebjørkeskog med mye ballblom og teiebær. Gode næringsforhold indikeres av blant annet turt, flekkmarihand og hengeaks. Frodigere skog med grovere trær og dødved finnes i disse partiene. Bjørka når likevel generelt ikke store dimensjoner, og skogen er relativt åpen. Det er jevnt med hogstspor i skogen. Langs bekkene kommer småvokst gråor inn. Utover dette dominerer blåbær- og skrubbærbjørkeskog med innslag av småbregneskog. Furu står spredt på tørre partier. Mot Fjellfrøsvatn står en del lyngfuruskog.

I blandings-skogen er løvsangeren vanligst. Hulerugerne svarthvit fluesnapper, kjøttmeis, granmeis og rødstjert ble alle påvist i området under befarings, noe som tyder på at tilgangen på reirhull er god. Den rødlistede dvergspetten (*hensynskrevende*) ble registrert oppe ved Skardet, uten at eventuelle hekkeområder ble kartlagt. Usikkerheten rundt dette gjør at funnet ikke resulterer i et prioritert viltområde. Det ble for øvrig observert et par sidensvans med hekkeatferd i furuskogen. Langs strandkanten mot Fjellfrøsvatn ble flere par av strandsnipe registrert.

Berggrunnen i område H er relativt kalkrik, men i enkelte områder opptrer basekrevende vegetasjon med mindre vanlige arter. Flere rikmyrer er registrert i området. Disse beskrives under kapitlet 3.2 Naturtyper. Også fjellvegetasjonen preges av kalkrike årer som gir en artsrik vegetasjon – se kapittel 3.2. Utover dette domineres fjellvegetasjonen av kreklingheier- og rabber med innslag av reinroserabber.

Det anbefales at skogsområdene mot bekken ned mot Solli får stå urørt som viktige kantsoner.

Sk9: Område I (203 dekar, leid areal)

Området er mye påvirket av veier. En gammel eng i nord domineres av geiterams. Mot den stillegående elva står en smal kant med blant annet setervier, hegg og gråor. Innenfor overtar beitepreget høgstaudebjørkeskog dominert av skogrørkvein. En del strutseving opptrer i skogen lengst i nord, som går over til småbregneskog mot elva. Her står eldre plantefelt med gran og furu.

I elvas stille partier ble det påvist kvinand med fem unger samt gluttsnipe. I skogen langs elva ble det registrert løvsanger, sivspurv og kjøttmeis, mens kråke, skjære og låvesvale ble registrert rundt den gamle gården.

Sidensvansen ble funnet hekkende ved Råvatn skytebane. Denne mer østlig utbredte arten ble registrert i mange av nærøvingsområdene i 2002. Foto: Karl-Otto Jacobsen ©

Sk10: Område Råvatn Skytebane (160 dekar, leid areal)

Skytebanen er omkranset av énsjiktet, fattig bærlyngfuruskog uten noen særlige naturfaglige verdier. I furuskogen bak målskivene ble det påvist hekkende sidensvans. I tillegg til dette ble det påvist kråke, rødvingetrost, løvsanger og flere reirbol etter ekorn i furuskogen rundt skytebanen. Bak jordvollen med målskivene var det et område med grustak og noen regnvanndammer. Her ble det registrert rødstilk, gluttsnipe, strandsnipe, sandlo og linerle.

Sk11: Område Diviåsen (276 dekar, leid areal)

Området utgjøres av en svakt hellende, nordvendt li. Området er variert med hensyn til vegetasjonstyper, men er i stor grad hogstpåvirket.

En kraftlinje skjærer gjennom et fuktig, krattrikt skogsparti i vestre del. Gråor og seljer dominerer tresjiktet, og her er en god del død ved. Mjødurt, rips, bringebær, enghumleblom og skogsnelle preger undervegetasjonen. Av vedboende sopp ble bjørkeildkjuke, svart ildkjuke samt barksoppen naftalinskinn funnet. Sistnevnte er en ikke så vanlig barksopp. Området er lite i areal, og artene funnet er ikke sjeldne nok til at dette området utheves som spesielt verdifullt. Kraftlinja krysser også over en bjønnskjegg-dominert fastmattemyr med noen mer krevende arter tilstede, slik som sveltull og fjellfrøstjerne. En furumyrskog kranser

myra. Mot øst domineres de tørreste partiene av blåbærbjørkeskog i veksling med krekling-tyttebærfuruskog og med overganger til friskere småbregne-blandingskog. Gamle stubber står igjen etter tidligere forekomster av grov furu. Det står også spredte ospetrær. Myrbeite og tråkk indikeres stedvis av mye einer og gullris. I fuktige søkk mot nord opptrer jevnlig fuktig høgstaudebjørkeskog som glir over mot sumpskog med blant annet mye skogsnelle og myrhatt. Stedvis dannes velutviklede gråor- heggeskogsutforminger med turt og strutseving, men aldri av noe større areal. Mot skogsbilveien i nord står noen større ospetrær med småbregnevegetasjon, hvor nesten samtlige av trærne er infisert med ospeildkjuke. Den mindre vanlige laven filthinnelav er også registrert på disse. Av dyreliv ble det registrert grønnsisik, og sportegn etter både elg og ekorn. I tillegg ble det funnet et gammelt spettehull i en osp som sannsynligvis stammer fra tretåspett.

Sk12: Område Skjeggnes, østre (231 dekar, leid areal)

Dette er et område nær vei med mange småveier og groper etter militær virksomhet. Blandingskog av furu og bjørk preger området. Av dyreliv ble det registrert hekkende løvsanger, trepiplerke og svarttrost. Det ble i tillegg funnet en opphengt ugle-/andeholk hvor det hadde hekket kvinand i år.

Sk13: Område Skjeggnes, vestre (156 dekar, leid areal)

Området er et stort grustak med skog rundt. Den østre delen består av noe furuskog. I vest er det blandingskog, mens det er løvskog i nord. Ingen arter ble påvist i selve grustaket, men sidensvans, løvsanger og bjørkefink ble registrert i skogen samt flere gamle reirbol etter ekorn. Langs elva like ved ble det hørt både strandsnipe og gluttsnipe.

Sk14: Område Moan/Kristianamo (861 dekar, leid areal)

Tørre furumoer er dominerende vegetasjonstype i dette området. I en bratt, nordvendt side i vestre del står en temmelig uberørt li med mye vier. Utover dette dominerer ordinær, blåbærdominert løvskog med mye furu. I denne blandingskogen ble det registrert løvsanger, bjørkefink, gråtrost, sidensvans, rødstrupe, trepiplerke, måltrost, rødstjert og granmeis. I de mer åpne områdene opp på sletta mot Skjellhaugen ble det i tillegg registrert småspove.

Ei lita nyere bu ligger oppe på sletta mot Skjellhaugen. Av forsvarsanlegg finnes en del mindre veier og stillinger i de nederste områdene. En ulovlig søppelfylling fra Forsvarets aktivitet ligger i ytterkant mot veien, men innenfor området.

3.1.2 Nærøvingsområder i Heggelia garnison

H1: Felt 1 Olsborgmoen (181 dekar, leid areal)

Moen domineres totalt av énsjiktet tyttebærfuruskog, stedvis med skrubbær i bunnsjiktet. Her ble det registrert bjørkefink, gråsisik, gråtrost, trepiplerke, grå fluesnapper og granmeis. I tillegg ble det observert en flokk med 10 byduer som passerte området, samt reir fra kråke.

Nordvestligste del innbefatter en liten del av Broderstadbekken og skogspartiene inntil denne. Elva meandrerer, og på bankene er det dannet svært velutviklet gråor-heggeskog. Dette området beskrives under kapittel 3.2 Naturtyper.

H2: Felt 2 Fleskmoen (422dekar, leid areal)

Dette er et flatt område som i østlige del består av furuskog dominert av tyttebær og smyle. Mot vest overtar bjørk med mye gras.

Skogen er høyvokst og énsjiktet, og er påvirket av både beite og hogst. Andre inngrep er veier og oppgravde områder samt en kraftlinje som går gjennom området. Her ble registrert løvsanger, gråtrost, bjørkefink, grå fluesnapper og sidensvans. I kanten mot kulturmark i sør ble det hørt syngende gulspurv.

Fleskmoen. Bildet viser typisk tyttebær-furuskog i området. Foto: Marianne Iversen ©

H3: Felt 3 Fossmofeltet (2006 dekar, eies av Forsvaret)

Fossmofeltet består av det gamle flyplassområdet. Feltet som er over 2 km², er sterkt påvirket av et nettverk av veier. I tillegg kommer en kraftlinje som det er hogd under. Øyene med skog mellom veiene består av tyttebærfuruskog og blåbær-blandingsskog. På de åpne flatene dominerer kratt av bjørk og vier, gress og geiterams. I den bratte skrenten mot elva står frodigere bjørkeskog. Denne bør bevares som en kantsone mot elva. Fuglelivet er ikke rikt i de små øyene av skog, men gråtrost, løvsanger, granmeis og grønnsisik ble registrert.

H4: Felt 4 Nytrøa nord (24 dekar, leid areal)

I det lille feltet dominerer lyngfuruskog nærmest veien, mens skrubberbjørkeskog overtar i nord. Midt i området er det en dumpingsplass for grusmasser. Fuglelivet er fattig og kun løvsanger ble registrert.

H5: Felt 5 Nytrøa øst (60 dekar, leid areal)

Området består av en flat furumo med iblandet bjørk, dominert av skrubbær. En smal sone friskere vegetasjon finnes langs bekken som går gjennom området. Fuglelivet er fattig, og kun gråtrost og bjørkefink ble registrert. Her er lite inngrep foruten en vei.

H6: Felt 6 Nytrøa sør (208 dekar, leid areal)

Øst for skogsbilveien står til dels frodig skog, særlig ned mot et mindre myrparti og en bekk i sør. Oppover mot vest overtar blåbærskog med mye furu. Ved bekken lengst sør står en fuktpreget høgstaudekog med mye vier og enkelte gråor i et smalt belte. Nord for denne fuktskogen står mye frodig storbregneskog med skogburkne. Storbregneskogen strekker seg også vest for skogsbilveien. Bjørka når relativt store dimensjoner her, og det er stedvis en del dødved.

Området er hogd over lang tid og består i dag av grove hogststubber av bjørk. Et granfelt er plantet i området. Utover dette er området temmelig urørt. Av dyreliv ble bjørkefink og løvsanger registrert, samt gamle reirbol til ekorn.

H7: Felt 7 Nytrøa vest (141 dekar, leid areal)

Sagtjønna kranses av trådstarr i kantene, med et smalt belte sølvvier innenfor. Myra rundt vatnet består av fattig tuemyr og fastmattemyr med trådstarr og bjønnskjegg. Området ellers preges av furuskog med skrubbær, krattskog mot myra og noe høgstaudevegetasjon langs bekken. Området innehar lite inngrep, kun et par gamle veier. Her ligger imidlertid en ulovlig fylling (kjøleskap, toalett, metall mm) nordøst i området.

I Sagtjønna er det registrert en hekkende rødlisteart. Av andre våtmarksarter er horndykker, krikkand, stokkand, toppand, gluttsnipe, rødstilk, skogsnipe og fiskemåse også påvist her. I furuskogen ble rødstjert, løvsanger, rødvingetrost, grønnsisik og sidensvans registrert. I tillegg indikerer en nylig utfløyet haukugleunge at denne arten hekket innenfor området. Det ble for øvrig funnet en del spor etter elg her. Sagtjønna er tatt ut som naturtype og svært viktig viltområde, og er nærmere beskrevet under kap. 3.2 og 3.3.

H8: Felt 8 Brigko Alfa (61 dekar, eies av Forsvaret)

Området består av furuskog iblandet bjørk. Skogen er åpen med stort oppslag av gress og åkersnelle i fuktigere partier. Furuene har stedvis mye skjeggglav. Av dyreliv ble løvsanger, bjørkefink og trepiplerke registrert.

Området er mye påvirket med flere skogsbilveier og stillinger/graver.

H9: Felt 9 Åsen (28 dekar, eies/klausulert av Forsvaret)

Den sør-østvendte skogslia har relativt god bonitet med storvokst bjørk og storbregne- og småbregnevegetasjon. Ved utflatingen øverst overtar blåbærbjørkeskog. Enkelte gamle furuer står spredd. Av dyreliv ble det registrert løvsanger, svarthvit fluesnapper, grå fluesnapper og kjøttmeis. Det ble også påvist en del spor etter elg.

Det er nylig foretatt hogst i feltet. Det går veier inn i området og det er lagt opp sambandsledninger.

H10: Felt 10 Kampen (56 dekar, leid areal)

Mot elva står partier med høgstaudebjørkeskog. Denne har stedvis et preg av sump tilknyttet et gammelt bekkeløp. Bringebær og skogrørkvein dominerer denne vegetasjonen mot elva. Utover dette dominerer blåbær-blandingsskog med furu og bjørk. Av dyreliv ble løvsanger, bjørkefink og gråtrost registrert. Ringdue ble i tillegg observert trekkende forbi området. I de elvenære områdene ble strandsnipe og sivspurv påvist.

Feltet er mye påvirket av vei og spor etter militære kjøretøy, samt hogst i forbindelse med en kraftlinjetrasé som går over det gamle bekkeløpet.

H11: Felt 11 Finnkroken, nord (50 dekar, leid areal)

Dette er et veinært område som ligger på begge sider av E6. Feltet preges av blandingsskog dominert av blåbærvegetasjon og litt friskere løvskogsvegetasjon ned mot elva. Det finnes en gammel mur etter en bygning på vestsiden av veien. Av dyreliv ble det registrert løvsanger, bjørkefink og strandsnipe. Det ble i tillegg funnet spor etter både elg, ekorn (gamle bol) og hare.

H12: Felt 12 Finnkroken, vest (59 dekar, leid areal)

Området er en smal korridor vest for E6. Midt i området går det en kraftlinje parallelt med veien. Furuskog med innslag av bjørk står i det smale feltet. Bunnvegetasjonen er fattig og blåbærdominert. De vanligste fugleartene i skogen var løvsanger og bjørkefink, men også bokfink og hagesanger ble påvist. Hulerugere som gråfluesnapper og granmeis ble registrert, og på de åpne hogstflatene var det to par hekkende buskskvett. I lia opp mot Halsahøgda var det hekkende fjellvåk som hadde unger. Selv om disse hekket utenfor området, er det sannsynlig at fuglene bruker hogstflatene som jaktområde.

H13: Felt 13 Finnkroken, øst (249 dekar, leid areal)

Feltet omkranser et ”sandtak”. I det bratte partiet ned mot elva står småbregnebjørkeskog. Mot veien dominerer blandingsskog med skrubbær og blåbær. En gammel hogstflate ligger også innenfor feltet. Det er en kroksjø nord for sandtaket. Av fugleliv i skogen ble det registrert løvsanger, bjørkefink, gråtrost, rødvingetrost, rødstjert og grønnsisik. I de åpne områdene ble det kun registrert strandsnipe.

H14: Andsfjellet (982 dekar, leid areal)

Området består av et slakt sørvendt fjellområde. Berggrunnen gir ikke grunnlag for krevende vegetasjon. De skogklede områdene domineres av blåbærbjørkeskog. Spredte myrer utgjøres i hovedsak av fattige fastmattemyrer dominert av bjønnskjegg, snipestarr og duskull. Tuemyrer med krekling, blokkebær og multer er også vanlig. I tjern finnes stedvis fjellpiggnopp mens flaskestarr står i vannkanten. Fjellvegetasjonen domineres av kreklingdominerte lesider og rabber. Av fugleliv ble det registrert steinskvett, heipiplerke, rødvingetrost og løvsanger. Vadere som heilo, rødstilk og sandlo ble alle påvist hekkende, de to sistnevnte i tilknytning med et myrparti med noen småvatn. Fjærfunn av fjellvåk viser at denne arten også bruker området.

Det er spor etter beltevogn i den sørøstlige delen av feltet.

H15: Andvasshaugen (179 dekar, eies av Forsvaret)

Området ligger sør for utløpet av Andsvatnet. Blåbær- og skrubbærbjørkeskog er dominerende vegetasjonstype. Stigningen til elva er så bratt at det her ikke er dannet fuktighetskrevende skog. Det samme gjelder for partiet ned mot vatnet. Området har enkelte spredte furuer. Mer krevende skog finnes i den sørvendte siden som ender opp i en liten myr. Her står noe gråor og høgstauder. Området er imidlertid så lite at det ikke gir noen spesiell biologisk verdi. Kun løvsanger ble registrert innenfor området.

Av inngrep er her noen veier, en kraftlinje og gamle spor etter Forsvarets aktiviteter (grøfter, skyttergraver, ledninger og liknende).

H16: Andsvatn skytebane, sør (74 dekar, eies av Forsvaret)

Området innehar en del frodig skog i den sørlige delen med fuktig høgstaudebjørkeskog, selje, gråor og strutseving. Feltet er imidlertid mye påvirket av hogst, og store forekomster av geiterams og skogrørkvein indikerer mye slitasje. Mot veien i sørvest står krattskog med høgstauder. Av fugleliv var det mye trost i området, med både gråtrost, rødvingetrost og måltrost. For øvrig ble det registrert både løvsanger, kjøttmeis og rødstjert. De to sistnevnte er hulerugere.

H17: Andsvatn skytebane, øst (45 dekar, eies av Forsvaret)

Ordinær blåbær-skrubbærbjørkeskog dominerer feltet, men her er også større innslag av storbregne- og småbregnebjørkeskog. Disse skogsområdene består av tynn høyvokst bjørk etter mye tynningshogst. Det er også hogd i forbindelse med en kraftlinje. I et søkk står noe gråor og storbregner uten at det opptar større arealer. Gran er plantet jevnt, mens furu står mer spredt. Av fugler ble kun løvsanger registrert innenfor området.

H18: Rustadjellet (1443 dekar, leid areal)

Området preges av store myrflater, og da særlig i vestre del. Skogspartiene som finnes i området består i hovedsak av blåbærbjørkeskog og skrinn kreklingsskog. De høyeste toppene er skogløse og vegetert av kreklinghei. I den sørvendte siden ned fra Rustadjellet står til dels frodig skog med storbregner og høgstauder og noe gråor i tresjikt. Dette veksler med fuktig blåbærskog i sig med trådsiv og multer, mye blokkebær og skrubbær. Myrflekkene i det østligste partiet domineres av fattige fastmatter dominert av bjønnskjegg. Det finnes også rikere og noe fuktigere myrtyper som domineres av trådstarr og med innslag av dvergjamne, sveltull, sølvvier, myrsnelle og blåtopp. I vest opptrer en stor myrflate avbrutt av små skogholt. Duskull, trådstarr, flaskestarr, strengstarr, bjønnskjegg, finnskjegg og dvergbjørk veksler om å dominere. Flere steder der terrenget heller dannes velutviklet strengmyr (myr med langstrakte tuer, se bildet). Strengene vegeteres av multer, krøkebær og blokkebær, mens de våte partiene preges av bjønnskjegg, strengstarr, duskull og snipestarr. Myrkomplekset beskrives ytterligere i kapittel 3.2 Naturtyper.

Det er mange gamle kjørespor i myra, særlig i vest. Noen er relativt dype. Disse ser imidlertid ut til å revegeteres naturlig. Myrpartiene i det hellende terrenget må imidlertid anses som svært sårbare for barmarkskjøring. Av dyreliv ble både småspove og rødstilk registrert på myra, samt lirype i kantsonene. Av spurvefuglene ble gråsisik, heipiplerke og steinskvett registrert. En utfløyet ravnunge kan tyde på at arten har hekket i området. Det ble funnet liggeplasser for elg i skogen.

Strengmyr. Bildet viser typisk strengdannelse i myrene på Rustadjellet. Foto: Marianne Iversen ©

3.1.3 Nærøvingsområder i Setermoen garnison

Se1: Utmo (109 dekar, leid areal)

Mot elva står et smalt skogsbelte med gråorkratt og vier; skogbunnen domineres av høgstauder og mye sølvbunke. Mange småveier reduserer skogens biologiske kvalitet. Elvebrinken er også for bratt til at flommarksskog har kunnet utvikle seg. Området i sør er mye preget av hogst. Mot hovedveien står kulturpåvirket bjørkeskog dominert av sølvbunke og skogrørkvein, samt partier med blåbærfuruskog. Området preges av mye inngrep i form av veier på kryss og tvers. I skogen ble det registrert løvsanger, bjørkefink, gråtrost, rødvingetrost, jernspurv og granmeis.

Se2: Forsetmoen (56 dekar, leid areal)

Feltet utgjøres av en flate dominert av krekling- tyttebærfuruskog med et lite parti dominert av bjørk. Skogen er mye hogd og énsjiktet, og det er noen skyttergraver inni området. I skogen ble det registrert løvsanger, bjørkefink, sivspurv, trepiplerke og granmeis.

Se3: Toftaker (801 dekar, eies av Forsvaret)

Området ligger sør for bebyggelsen tilknyttet Setermoen tettsted. Den østligste delen er mye preget av veier og hus. Ordinær blandingsskog og furuskog står i dette området. I vest er området heterogent med hensyn til skogstyper. Blandingsskog med blåbær preger mye av den nordlige delen sammen med fattig furumyrskog. Her står også fuktighetspreget høgstaude-bjørkeskog med mye skogrørkvein, rogn og mjødukt. Ren furuskog dominert av skrubbær og fugleving opptreer også i partier. Ved bekkeutløpet inn i nedre Setervatn står en stor,

velutviklet elvesnellesump. Kantvegetasjonen domineres av flaskestarr, bukkeblad, mjødur og gråor. Den nordlige delen av Toftakervatnet ligger innenfor nærøvingsområdet, og her vokser storvassoleie i vatnet. Flere store furuer står også ned mot vatnet i dette området. Ellers går sumpområdet over i frodig, fuktig bjørkeskog med mye skogørkvein og høgstauder som myrsnelle, stolpestarr, enghumleblom, myrhatt, samt hegg og sølvvier. Langs vatnet østover overtar blandingskog dominert av skrubbe. Dette området er mye brukt som turområde og preges av mye tråkk. Det er mange inngrep i form av veier, skiløypetrasé, skyttergraver og noen forsvarsbygninger.

Det ble påvist hekking av dvergfalk i et gammelt kråkereir i et furuplantefelt. I skogen ble det registrert løvsanger, bjørkefink, gråsisik, gråtrost, rødvingetrost og gråfluesnapper. Toftakervatnet er et rikt skogsvatn med en rekke arter våtmarksfugl. Vatnet har en viktig funksjon for vannfugl både under hekketida og under trekket vår og høst. Flere rødlistede fuglearter finner gunstige levebetingelser i dette vatnet som ligger nært bebyggelsen på Setermoen. Vatnet er tatt ut som naturtype og svært viktig viltområde, og er nærmere beskrevet under kap. 3.2 og 3.3.

Se4: Kjølmoen (313 dekar, leid areal)

Området ligger både på vest- og østsiden av E6. Mot elva i øst står noe gråor-heggeskog med strutseving. Innenfor de rikere skogspartiene nær elva overtar en småbregneskog i sidene og skrubbebjørkeskog med mye furu på flaten. Mot sør står en svært tett og krattrik bjørkeskog – et suksesjonstadiet etter tidligere hogst. En myr i sørlig del av området er fattig og av relativt tørr type med blokkebær, dvergbjørk, muldebær, frynsestarr og sveltull. Inn mot denne myra og Motverrelva står en rikere, sumppreget skog med gråor, hegg og bjørk som også beskrives under kapittel 3.2 Naturtyper.

Området i vest er preget av en vei gjennom området. En kraftlinje går gjennom området, og det finnes rester etter en tjæremile.

Av fugleliv ble det registrert løvsanger, gransanger, bjørkefink, gråsisik, granmeis, grønnsisik, gråtrost og rødvingetrost. Området langs Motverrelva på vestsiden av E6 så spesielt interessant ut med hensyn til fuglelivet. De rikere skogspartiene ved Motverrelva bør få stå som urørte kantsoner til elva.

Se5: Tune (138 dekar, leid areal)

Området grenser til Barduelva i øst. Mot elva står et parti med gråor-heggeskog, men området er for lite til at denne generelt artsrike naturtypen vektlegges som verdifull her. Det er også for mye påvirket av vei og ferdsel. Sonen bør imidlertid ivaretaes som kantsoner langs elva. I selve elva står sumper med nordlandsstarr og mye hesterumpe. Området innenfor består av et uthogd bjørkeskogsområde som er plantet med gran, og iblandet spredte furuer. Kanten mot Stormyra består av fattig tuemyr med krekling, blokkebær og multer. Av fugleliv ble det registrert gråtrost og hulerugerne granmeis og kjøttmeis.

Nesmoen. Oppkjørt område innenfor Nesmoen nærøvingsfelt. Foto: Marianne Iversen ©

Se6: Nesmoen (816 dekar, eies av Forsvaret)

Området er sterkt preget av mye kjøring, militær aktivitet samt en kraftlinje som går igjennom området. Skrubbær-furuskog er dominerende vegetasjonstype. I skrenten mot Barduelva står småbregnebjørkeskog, men det er for bratt til at det er utviklet flommarksskog her. Ospenholt finnes innenfor området, men det er for lite til at det tillegges særlig biologisk verdi. I furuskogen ble det registrert granmeis, rødstjert, kjøttmeis, gråfluesnapper og svarthvit fluesnapper som alle er hulerugere. Tilgangen på reirhull er en begrenset faktor for de sekundære hulerugerne (lager ikke selv hull), og er ofte avhengig av forekomst av hakkespetter. Av andre spurvefugler ble gråtrost, bjørkefink og løvsanger påvist. Tilknyttet Langvatn står en relativt storvokst høgstaudeskog dominert av skogrørkvein. Flaskestarr står i et to meters bredt belte rundt vatnet. Dette gjør lokaliteten til en god biotop for vannfugler, og horndykker ble også påvist hekkende. I tillegg ble strandsnipe og gråhegre observert. Her var også en høy forekomst av vannymfer. Langvatnet er tatt ut som naturtype og viktig viltområde, og er nærmere beskrevet under kap. 3.2 og 3.3.

Se7: Øytangen (217 dekar, leid areal)

Feltet karakteriseres av en svært tett og krattskog, dominert av småvokst bjørk og gråor i ytterkanten. Det vokser svært mye bringebær i denne krattskogen. Grønnvier, rips, strutseving og høgstauder som mjøduert, enghumleblom samt skogrørkvein er også vanlige arter. Rundt et fuktig søkk har det etablert seg mer sumpet skog med skogsnelle, flaskestarr og mye skogrørkvein. Mot elva ligger sandbanker med blant annet tuer av smårørkvein, krypkvein og torvull, samt åkersnelle, bekkeblom, dvergvassoleie og stakekarse. Den siste har et begrenset antall funn i kommunen per i dag (Engelskjøn og Skifte 1995) men er en relativt nyinnført art

som synes å være i rask spredning i landsdelen og vektlegges ikke som sjelden. Flaskestarr står i elvekanten og grønnvier danner en sone innenfor sandbanken, inn mot gråorskogen.

Av dyreliv ble det registrert løvsanger, sivsanger, bjørkefink, rødvingetrost, gråtrost, sivspurv og granmeis. Flere gamle kråkereir og et utfløyet kull viser at arten har fast tilhold her. Langs elva ble strandsnipe og rødstilk registrert, mens i en av de små dammene hekket det krikand. Det ble funnet et del spor etter elg i området.

Se8: Furumoen (158 dekar, leid/servitutt av Forsvaret)

Feltet består i hovedsak av énsjiktet, hogstpåvirket furuskog dominert av skrubbe og krøkebær. Et sanduttak ligger midt i feltet. Mot vest ligger feltet i kontakt med et jorde, og her preges området av frodige bringebærkratt. Det er bjørkeskog i nordøst.

En ung hønsehauk (*sårbar*) ble observert med en flokk kråker etter seg. Av spurvefugler i skogen ble løvsanger, bjørkefink, gråtrost, sivspurv, samt hulerugerne granmeis og kjøttmeis registrert. Ute på hogstflaten ble linerle, gulerle, grønnsisik og gjøk påvist. En tørrbjørk ute på hogstflaten hadde flere hull som sannsynligvis stammer fra granmeis. Området hadde en del spor etter elg. Selv om det ble observert en rødlistet rovfugl innenfor nærøvingsområdet, blir det ikke tatt ut som et viktig viltområde da arten ikke hekker her.

3.2 NATURTYPER

Til sammen ble det påvist 11 naturtypelokaliteter. Innenfor både Skjold og Setermoen garnisoners øvingsområder ble det påvist 4 naturtypelokaliteter. I Heggelia garnison ble det påvist 3 naturtypelokaliteter. Av de totalt 11 lokalitetene har 2 fått A-verdi, 6 har fått B-verdi, og ytterligere 3 områder har fått C-verdi. Områdene er vist i vedlegg 1, 2 og 3.

Skjold garnison

Lokalitet	194 Øst for Nitinden (område G, Sk7)
Områdenummer i Natur 2000	192410194
Naturtype	Kalkrike områder i fjellet
Naturtypekode	C01
Verdisetting	B – viktig
UTM (WGS84)	34W DB232645
Høyde over havet (m)	400 - 770
Besøkt dato	Juli 2002
Areal (daa)	1126

Kalkrik berggrunn danner ofte jordbunnsforhold hvor det utvikles en frodig vegetasjon med et høyt antall arter og iblant sjeldne karplanter. Berggrunnsforholdene gjør at det generelt finnes mye av naturtypen kalkrike områder i fjellet i Indre Troms sammenliknet med resten av landet. Det vil imidlertid alltid være en variasjon i hvor heterogen og artsrik utformingen i et område er. Nordøst for Nitinden finnes det mye artsrik rabbe- og lesidevegetasjon med kalkkrevende arter. Disse artsrike områdene strekker seg opp til ca 620 moh, det vil si inn i Mauken og Blåtind skyte- og øvingsfelt (se også Forsvarsbygg 2002c).

De mest interessante artene funnet i lesidene innenfor denne naturtypelokaliteten er sibirkoll, blindurt (*norsk ansvarsart*) og lapprose (*norsk ansvarsart*) som står i fuktige lågurtenger med mye kantlyng og reinrose. Andre mindre vanlige kalkkrevende arter er lodnemyrklegg og bleikvier. Disse rike lågurtengene veksler med mer ordinær krekling-blåbærdominerte lesider. Den høye andelen sjeldne planter gjør at området gis verdi B- viktig.

Sibirkoll

En nokså sjelden, kalkkrevende fjellplante som kun finnes fra Bardu og nordover i Norge.

Arten finnes og ved Kalvhauet i Mauken og Blåtind skyte- og øvingsfelt.

Foto: Marianne Iversen ©

Blindurt

En sjelden, kalkkrevende plante på fuktige enger i fjellet. Den står på rødlista som norsk ansvarsart da den er endemisk (finnes kun i et avgrenset geografisk område) for

Fennoskandia. Foto: Marianne Iversen ©

Lokalitet 171 Reingjerdfjellet; (område H, Sk8)

Områdenummer i Natur 2000	193310171
Naturtype	Kalkrike områder i fjellet
Naturtypekode	C01
Verdisetting	C – lokalt viktig
UTM (WGS84)	34W DB368619
Høyde over havet (m)	400 – 654
Besøkt dato	Juni, juli 2002
Areal (daa)	160

Fra toppen av Reingjerdfjellet og mot øst finnes rabber med reinrosehei og kalkkrevende arter som fjellfrøstjerne, rødsildre, fjelltettegras, kantlyng og høgfjellsklokke. Den sistnevnte er betegnet som sårbar i forslaget til rødliste for Troms (Engelskjøn og Skifte 1995). Rabbene går iblant over i små rasutglidninger som skaper små rasmarker. Her kan det være potensiale for ytterligere mindre vanlige arter. Den østlige arten gulmjelt vokser i lesider. Området er ikke gitt høyere verdi enn C grunnet få sjeldne arter.

Høgfjellsklokke. En mindre vanlig til sjelden kalkkrevende fjellplante. Høgfjellsklokke er gitt status som sårbar på den foreslåtte rødlista for Troms (Engelskjøn & Skifte 1995). Foto: Marianne Iversen©

Lokalitet 172 Nord for Skardet; (område H, Sk8)

Områdenummer i Natur 2000	193310172
Naturtype	Rikmyr
Naturtypekode	A05
Verdisetting	B – viktig
UTM (WGS84)	34W DB371634
Høyde over havet (m)	310
Besøkt dato	Juni 2002
Areal (daa)	60

Rikmyrer deles opp i middels rike og ekstremrike myrer. Disse er karakterisert ved å ha en svært artsrik karplante- og moseflora med flere særegne arter knyttet kun til denne naturtypen. Særlig til de ekstremrike myrene er det knyttet en spesiell flora og fauna. Flere arter av karplanter og insekter på den norske rødlista finnes kun i rikmyrer.

Flere små rikmyrer ligger innefor det avgrensede området nord for Skardet. Mellom myr-flekkene dominerer bjørkeskog med blåbær- og stedvis høgstaudevegetasjon. I myrene vokser basekrevende arter som bleikvier, tranestarr, gulstarr, fjelltistel, svarttopp, fjellfrøstjerne, grønnkurle samt mye mjødukt. Tre individer av orkideen stortveblad ble funnet i myrkanten. Dette er en art som er mindre vanlig i Troms. Området gis verdi B da det innehar vel-utviklede, artsrike utforminger av rikmyrer og ekstremrikmyrer med forekomst av sjeldne arter.

*Brudespore er en mindre vanlig, basekrevende orkidé som vokser i blant annet ekstremrike myrer.
Foto: Marianne Iversen ©*

Lokalitet **173 Myrer vest for Solli; (område H, Sk8)**

Områdenummer i Natur 2000	193310173
Naturtype	Rikmyr
Naturtypekode	A05
Verdisetting	B – viktig
UTM (WGS84)	34W DB380620
Høyde over havet (m)	170
Besøkt dato	Juni 2002
Areal (daa)	117

Området innehar myrer som flere steder går over i ekstremrikmyr. Trådstart og flaskestarr dominerer, mens karakteristiske rikmyrsarter er brudespore, sveltull, fjellfrøstjerne, fjelltistel, svarttopp, tranestarr og myrsauklauk. Myrene i det avgrensede området splittes opp av bjørkeskog av dels fattigere blåbærtype dels rikere typer med høgstauder. Området gis verdi B da det innehar velutviklede, artsrike utforminger av ekstremrikmyr som er mindre vanlig i området.

Heggelia garnison**Lokalitet** **146 Broderstadbekken; (Olsborgmoen, H1)**

Områdenummer i Natur 2000	192410146
Naturtype	Gråor-heggeskog
Naturtypekode	F05
Verdisetting	C – lokalt viktig
UTM (WGS84)	34W DB041742
Høyde over havet (m)	20
Besøkt dato	Juli, august 2002
Areal (daa)	41

Gråor-heggeskog danner klimakssamfunn i Nord-Norge og er den frodigste og mest artsrike skogstypen i denne landsdelen. Fuktige og næringsrike jordbunnsforhold danner grunnlag for denne naturtypen som domineres av høgstauder og storbregner, ofte med et velutviklet busk-sjikt. Skogen får gjerne et krattet preg. Omløpstiden til gråor er relativt raskt og skogstypen innehar ofte store mengder død ved. Generelt er det mange vedboende moser, lav og sopp å finne i denne skogstypen, og faunaen av virvelløse dyr og fugler (særlig spurvefuglfaunaen) er også artsrik.

Øvingsområdet på Olsborgmoen innbefatter et lite parti av Broderstadbekken. Bekken ligger i en bratt liten kløft med bratte sider, og meandrerer i løsmasser. Tilknyttet den svingende elva står en velutviklet gråor-heggeskog med storvokst strutseving, grov gråor, hegg og mye vier. Det er svært mye død ved her. Den mindre vanlige soppen valkkjuka (*Phellinus laevigatus*) ble funnet på døde stokker her sammen med den heller ikke helt vanlige raggkjuken (*Trametes hirsuta*).

Det avgrensede området henger sammen med lignende skogsområder videre opp langs bekken. Skogstypen er mye utsatt for hogst, og ivaretagelse av området innenfor øvingsfeltet er viktig. Den rødlistede fossenever (*sårbar*) er registrert like nord og vest for (men utenfor) Broderstadbekken. Området gis verdien lokalt viktig (C) da det representerer en velutviklet utforming av en mindre vanlig, artsrik naturtype.

Gråor-heggeskog. Langs Brodestadbekken innenfor nærøvingsfelt 1, Olsborgmoen, står en velutviklet gråor-heggeskog med mye død ved. Naturtypen er generelt svært artsrik. Samtidig er den mye utsatt for blant annet hogst, nedbygging og regulering av elveløp. Foto: Marianne Iversen ©

Lokalitet 149 Rustadjellet (H18)

Områdenummer i Natur 2000	192410149
Naturtype	Intakt lavlandsmyr
Naturtypekode	A01
Verdisetting	B – viktig
UTM (WGS84)	34W CB978610
Høyde over havet (m)	350
Besøkt dato	Juli, august 2002
Areal (daa)	557

Myrkomplekset inneholder ulike myrstrukturer- og typer: strengmyr, tuemyr, fastmatter og mykmatter, og her er elementer av både fattig- og rikmyr. På områder med større nærings-tilgang dominerer trådstarr sammen med innslag av dvergjamne, sveltull, myrsnelle og blåtopp. Myrflatene brytes opp av mindre skogholt med bjørk og furu og mye blokkebær og blåbær. Av dyreliv ble både småspove og rødstilk registrert på myra, samt lirype i kantsonene. Enkelte gamle kjørespor finnes spredt i myrområdet. Dette myrkomplekset vurderes som verdifullt grunnet størrelse og kompleksitet. Rikmyrselementene gjør at verdien kommer opp i kategori B.

Rustadjellet. Oversiktsbilde over de store myrområdene på Rustadjellet. Foto: Marianne Iversen ©

Lokalitet	153 Sagtjønna; (Nytrøa vest, H7 og Brigko Alfa, H8)
Områdenummer i Natur 2000	192410153
Naturtype	Andre viktige forekomster (ferskvann)
Naturtypekode	H01
Verdisetting	A – svært viktig
UTM (WGS84)	34W DB036587
Høyde over havet (m)	101
Besøkt dato	Juli, august 2002
Areal (daa)	249

Sagtjønna kranes av trådstarr i kantene med et smalt belte sølvvier innenfor. Myra rundt vatnet består av fattig tuemyr og fastmattemyr med trådstarr og bjønnskjegg. Området ellers preges av furuskog med skrubbær, krattskog mot myra og noe høgstaudevegetasjon langs en bekk. Ved vatnet hekker en rødlistet art, og andre våtmarksarter med høy viltvekt som horn-dykker, krikand, stokkand, toppand, gluttsnipe, rødstilk, skogsnipe og fiskemåse er også påvist her.

Naturtypen på denne lokaliteten er uvanlig i kommunen. Kombinasjonen av furuskog, myr og et mindre skogsvatn med rike vegetasjonsbelter er forholdsvis sjelden både i kommunen og ellers i regionen. De mange biomangfoldkvaliteter knyttet til denne spesielle mosaikken resulterer i at den vurderes å ha svært høy verdi og verdsettes til A-område.

Setermoen garnison

Lokalitet	152 Motverrelva; (Kjølmoen, Se4)
Områdenummer i Natur 2000	192210152
Naturtype	Gråor-heggeskog
Naturtypekode	F05
Verdisetting	C – lokalt viktig
UTM (WGS84)	34W CB958459
Høyde over havet (m)	55
Besøkt dato	Juli, august 2002
Areal (daa)	60

Området ligger både på vest- og østsiden av E6. Mot Motverrelva står rik, sumppreget skog med gråor, hegg og bjørk som går over i ren gråor-heggeskog. De fuktigste områdene domineres av skogsnelle, skogrørkvein og tuer med skrubbær. En liten, fattig fastmattemyr inkluderes i området. Av fugler ble det registrert løvsanger, gransanger, bjørkefink, gråsisik, granmeis, grønnsisik, gråtrost og rødvingetrost. Også skogen videre nordover langs elva, ut av øvingsfeltet ser interessant ut med hensyn til fugleliv. Forekomsten av de artsrike, sårbare naturtypene sumpskog og gråor-heggeskog gjør at området vektlegges som verdifullt. Begrensede areal gjør at de kun gis verdi C.

Lokalitet	154 Langvatnet; (Nesmoen, Se6)
Områdenummer i Natur 2000	192210154
Naturtype	Andre viktige forekomster (ferskvann)
Naturtypekode	H01
Verdisetting	B – viktig
UTM (WGS84)	34W CB951390
Høyde over havet (m)	90
Besøkt dato	Juli 2002
Areal (daa)	69

Dette området omfatter et skogstjern med tilhørende kantsone rundt hvor det står en relativt storvokst høgstaudeskog dominert av skogrørkvein. Flaskestarr står i et to meters bredt belte rundt selve vatnet. Dette gjør lokaliteten til en god biotop for vannfugler, og hornedykker ble også påvist hekkende. I tillegg ble strandsnipe og gråhegre observert. Her var også en høy forekomst av vannymfer (øyenstikkere), uten at det er gjennomført nærmere undersøkelser av disse.

Naturtypen på denne lokaliteten er forholdsvis sjelden i kommunen. Biomangfoldkvalitetene knyttet til dette området resulterer i at den vurderes å ha høy verdi og verdsettes til B-område.

Lokalitet	469 Toftakervatnet; (Toftaker, Se3)
Områdenummer i Natur 2000	192210469
Naturtype	Andre viktige forekomster (ferskvann)
Naturtypekode	H01
Verdisetting	A – svært viktig
UTM (WGS84)	34W CB925401
Høyde over havet (m)	94
Besøkt dato	Juli 1998, juni og juli 2001, juni og juli 2002
Areal (daa)	429

Dette er et rikt skogsvatn med godt utviklede belter med vannvegetasjon av starr og elve-snell, noe som gir gode muligheter for skjul for en rekke arter våtmarksfugl som for eksempel horndykker og flere andefuglarter. Vatnet har en viktig funksjon for vannfugl både i hekketida samt under trekket vår og høst. Flere rødlistede fuglearter finner gunstige leve-betingelser i dette vatnet som ligger nær bebyggelsen på Setermoen. Det finnes både røye og ørret i vatnet og det innehar også et rikt insektsliv. De samlede kvalitetene danner igjen et viktig næringsgrunnlag for det rike fuglelivet. Naturtypen på denne lokaliteten er forholdsvis sjelden i kommunen. Dette resulterer i at det er vurdert å ha svært høy verdi og verdsettes til A-område.

Dette naturtypeområdet er også tatt med i BM-rapport 11-2002 (Forsvarsbygg 2002d).

Lokalitet	020 Mellaelva; (Toftaker, Se3)
Natur 2000	192210020
Naturtype	Gråor-heggeskog
Naturtypekode	F05
Verdisetting	B – viktig
UTM (WGS84)	34WCB920398
Høyde over havet (m)	100-250
Besøkt dato	Juli 2001, juni 2002
Areal (daa)	212

Dette området består av skogspartier mellom Toftakervatn og Sætervatn. Skytefeltgrensen deler området i to, og området er behandlet som en enhet selv om deler av det ligger utenfor skyte- og øvingsfeltet. Skogen er en blandingsskog mellom rik løvskog dominert av bjørk, og gråor-heggeskog samt diverse vierarter som stedvis dominerer rundt en del åpne myrpartier. Noen steder kan skogspartiene gå over i sumpskog. Områdene er imidlertid så små at det ikke ble funnet formålstjenlig å avgrense dem som egne naturtyper, men heller legge dem inn under gråor-heggeskog-typen. Skogen har stedvis gode forekomster med skrubbenever. Orkideen knerot er påvist i området. En rekke arter våtmarksfugl hekker i skogen ut mot selve vannene, noe som gir dette skogspartiet også en høy viltverdi.

Naturtypen på denne lokaliteten er ikke uvanlig i kommunen, men sjelden innenfor skyte- og øvingsfeltet. Imidlertid har lokaliteten en rekke biomangfoldkvaliteter som gråor-heggeskog med rikbarkssamfunn, noe som resulterer i at den vurderes å ha høy verdi og verdsettes til B-område.

Dette naturtypeområdet er også tatt med i BM-rapport 11-2002 (Forsvarsbygg 2002d).

3.3 VILTOMRÅDER

De 40 nærøvingsområdene er berørt av tre prioriterte viltområder. Områdene er vist i vedlegg 4. To har fått verdi svært viktige (A) viltområder, og den tredje har fått verdi viktig (B). Alle de prioriterte områdene er særlig viktige for våtmarksfugl.

Heggelia garnison

Lokalitet og områdenr.	1 Sagtjønnå; (Nytrøa vest, H7)
Verdisetting	A – svært viktig
UTM (WGS84)	34W DB036587
Høyde over havet (m)	101
Besøkt dato	Juli, august 2002
Areal (daa)	382

Dette viltområdet omfatter selve Sagtjønnå som grenser umiddelbart til Nytrøa vest. Vatnet kranes av trådstarr i kantene, med et smalt belte sølvvier innenfor. Myra rundt vatnet består av fattig tuemyr og fastmattemyr med trådstarr og bjønnskjeugg. Ved vatnet hekker en rødlistet art, og andre våtmarksarter med høy viltvekt som horndykker, krikand, stokkand, toppand, gluttsnipe, rødstilk, skogsnipe og fiskemåse er også påvist her.

Det høye antallet våtmarksarter med høy viltvekt og forekomsten av minimum en rødlistet art resulterer i at området vurderes som et svært viktig viltområde (A) .

Setermoen garnison

Lokalitet og områdenr.	2 Langvatnet; (Nesmoen, Se6)
Verdisetting	B – viktig
UTM (WGS84)	34W CB951390
Høyde over havet (m)	90
Besøkt dato	Juli 2002
Areal (daa)	98

Viltområdet omfatter selve Langvatnet. Flaskestarr står i et to meters bredt belte rundt vatnet. Dette gjør lokaliteten til en god biotop for vannfugler, og horndykker ble også påvist hekkende. I tillegg ble strandsnipe og gråhegre observert. Her var også en høy forekomst av vannymfer, uten at det er gjennomført nærmere undersøkelser av disse.

Siden viltområdet har et betydelig potensiale, er sjansen stor for at flere andre vannfugler bruker dette vatnet, både som hekkeområde men også under trekkiden. For eksempel er den sjeldne skjeanda blitt registrert i et lignende og nærliggende vatn.

Forekomsten av våtmarksarter med høy viltvekt og det betydelige potensialet, resulterer i at området vurderes som et viktig viltområde (B).

Lokalitet og områdenr.	3 Toftakervatnet; (Toftaker, Se3)
Verdisetting	Svært viktig viltområde A
UTM (WGS84)	34W CB 925401
Høyde over havet (m)	94-140
Besøkt dato	Juli 1998, juni og juli 2001, juni og juli 2002
Areal (daa)	1629

Dette viltområdet omfatter selve Toftakervatnet, Mellaelvområdet og den frodige løvliå sør for Toftakervatnet. Våtmarkssystemene med tilgrensende skogsområder gir området en mosaikk med mange kantsoner, noe som gir gode hekkeforhold for mange forskjellige fuglearter. Vannsystemene er også viktige trekklokaliteter for lom og andefugl. Ofte raster flokker med vannfugl på Toftakervatnet om våren mens de venter på at isen skal forsvinne på vatn høyere opp i fjellet. Oter (*sårbar*) er også observert flere ganger i selve vatnet både av personell fra NINA og fra lokalbefolkningen. Det er ikke påvist hilokaliteter ved vatnet, men sporfunn tyder på at arten bruker vatnet forholdsvis regelmessig i hvert fall i sommerhalvåret.

Også mange vannfugl hekker i sumpskogene og myrområdene. Den rike løvskoglia i sør er også svært rik på vilt. Det er særlig mange skogshekkende fuglearter her med viktige arter som dvergspett (*hensynskrevende*), spurvehauk og en sterk bestand av orrfugl. Sistnevnte art hekker regelmessig i denne lia. I sommerhalvåret står det også en del elg som beiter på den frodige vegetasjonen i skoglia. Det høye antallet viltarter og forekomsten av en rekke rødlistede fuglearter resulterer i at området vurderes som et svært viktig viltområde (A).

Dette viltområdet er for øvrig det samme som også er tatt med i rapport om biologisk mangfold i Setermoen skyte- og øvingsfelt (Forsvarsbygg 2002d). Årsaken til dette er at den nordlige delen av Toftakervatnet er en del av Toftaker nærøvingsområdet, mens den sørlige delen er en del av Setermoen skyte- og øvingsfelt. Siden viltområdet imidlertid strekker seg over begge områdene, samt Mellaelvområdet og den frodige løvliå sør for Toftakervatnet, er det naturlig at dette blir avgrenset som samme viltområde i begge rapportene.

Storlom. Starrbeltene rundt Toftakervatn er viktige leveområder for våtmarksfugl. Her ligger storlomen (*hensynskrevende*) og ruger på egg. Foto: Karl-Birger Strann ©

3.4 FERSKVANN

Nærøvingsområdene har flere ferskvannslokaliteter, men ingen av disse nådde opp i verdisettingen etter DN-håndbok 15 (DN 2000). Flere vatn og/eller tjern er imidlertid med i verdisettingen innefor *naturtyper* eller prioriterte *viltområder*. I så måte vil noen lokaliteter likevel bli verdsatt som A, B eller C-områder innefor disse temaene.

3.5 RØDLISTEARTER

Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998 (DN1999a) danner grunnlaget for kartleggingen av sjeldne og truede arter innenfor nærøvingsområdene.

Kartleggingsarbeidet har påvist fem rødlistede dyrearter innenfor nærøvingsområdene. Disse er fordelt på fire fuglearter og en pattedyrart. Det er sannsynlig at ytterligere to rødlistede pattedyrarter bruker områdene. Av planter og lav er det påvist en rødlistet lavart like utenfor et av nærøvingsområdene, og to karplanter som er oppført som norske ansvarsarter. Ansvarsarter er arter som Norge har forpliktet seg ta vare på gjennom internasjonale avtaler da vi har hovedforekomster av disse. Norske ansvarsarter står oppføres som et eget punkt på rødlisten. I tillegg er det påvist en karplante som er oppført på et forslag til rødliste for Troms. Forekomstene er vist i separat kartvedlegg som er levert Forsvarsbygg.

3.5.1 Nasjonalt rødlistede planter og lav

Fossenever (*Lobaria hallii*). *Sårbar*. Denne treboende makrolaven tilhører slekta *Lobaria* som i skogøkologi brukes som en av flere signalarter for kontinuitetsskog. Fossenever vokser på barken av særlig vier og gråor eller på dødt eller døende virke i løvskoger med høyt fuktighetsregime. Arten er registrert like nord og vest for Broderstadbekken, Olsborgmoen, Heggelia garnison.

Dessuten ble to norske ansvarsarter av karplanter funnet:

Lapprose (*Rhododendron lapponicum*). Norges eneste representant for slekta *Rhododendron*. Den finnes spredt i indre Troms. Lapprosa vokser på kalkrike rabber og kan i Indre Troms dekke større arealer. Den er en norsk ansvarsart, da Norge har europeisk hovedforekomst.

Blindurt (*Silene uralensis ssp. apetala*). En sjelden, kalkkrevende plante som vokser i fuktige enger i fjellet. Den finnes spredt i indre Troms. Blindurt står på rødlista som norsk ansvarsart da den er endemisk for Fennoskandia (finnes kun her).

3.5.2 Regionalt sjeldne, men ikke nasjonalt rødlistede planter og lav

Det er registrert én karplante som er oppført på et forslag til rødliste for Troms av Engelskjøn og Skifte (1995):

Høgfjellsklokke (*Campanula uniflora*). En mindre vanlig til sjelden fjellplante som vokser på baserike rabber. Den har en spredt utbredelse i innlandet i Troms og kan gå temmelig høyt til fjells. Høgfjellsklokke er gitt status som *sårbar* (V) av Engelskjøn og Skifte.

3.5.3 Nasjonalt rødlistede virveldyr

FUGLER

- Hønsheauk (*Accipiter gentilis*). *Sårbar*. En utfløyet ungfugl ble i 2002 observert ved Furumoen - Setermoen garnison. Den hekker ikke innefor dette nærøvingsområdet.
- Dvergspett (*Dendrocopus minor*). *Hensynskrevende*. Arten hekker fåtallig i gammel løvskog med betydelig innslag av død ved. Den ble påvist i Skardet i Område H, Skjold Garnison.
- Smålom (*Gavia stellata*). *Hensynskrevende*. Arten hekker fåtallig på flere mindre vatn innenfor nærøvingsområdene. Arten bruker også flere vatn som rasteplasser under vår- og høsttrekket.
- Storlom (*Gavia arctica*). *Hensynskrevende*. Arten hekker fåtallig på større vatn innenfor og like utenfor nærøvingsområdene. Arten bruker også flere større vatn som rasteplasser under vår- og høsttrekket.

PATTEDYR

- Jerv (*Gulo gulo*). *Sjelden*. I Mauken og Blåtind skyte- og øvingsfelt er yngling påvist (Kvam og Sæther 1990). Jerven antas å opptre regelmessig i flere av nærøvingsområdene, særlig de som ligger rundt Mauken i Mauken skyte- og øvingsfelt.
- Oter (*Lutra lutra*). *Bør overvåkes*. Arten er observert flere ganger i Setervatn og Toftakervatn.
- Gaupe (*Lynx lynx*). *Bør overvåkes*. Arten opptre regelmessig innenfor og like utenfor Mauken og Blåtind skyte- og øvingsfelt, og det er ved flere anledninger registrert unger. Gaupas kjerneområde i denne regionen ligger likevel utenfor skyte- og øvingsfeltene (Kvam og Sæther 1990). Med dette som bakgrunn antas arten å opptre regelmessig i flere av nærøvingsområdene, og da spesielt de rundt Mauken.

3.6 SAMMENVEIDE OMRÅDER – Viktige områder for biologisk mangfold

Etter at samtlige data fra delementene *naturtyper, viltområder, ferskvannslokaliteter og rødlistearter* er lagt inn i databaseverktøyet Natur2000, er det gjort en samlet vurdering av naturkvalitetene, og de sammenveide områdene er presentert – det vil si de områdene som i en mer helhetlig landskapsøkologisk sammenheng er vurdert som viktige områder for biologisk mangfold innenfor nærøvingsområdene. Disse områdene er igjen delt inn i tre viktighets-kategorier:

- Svært viktige (A-områder)
- Viktige (B-områder)
- Lokalt viktige (C-områder)

Det er påvist totalt sju sammenveide områder som er spesielt viktige for biologisk mangfold. To av disse er gitt verdi A – **svært viktige** områder for biologisk mangfold, mens fem er gitt verdi B – **viktige** områder for biologisk mangfold. Ingen områder ble gitt verdi C – **lokalt viktig** område for biologisk mangfold. Områdene er vist i vedlegg 5.

3.6.1 De enkelte forvaltningsråd

Militær trening. Det gis råd om hvilke begrensinger det bør være på militær trening/aktivitet i de områdene som er identifisert til A og B-områder. Dette gjelder både for personell i marka og ferdsel med kjøretøy i terrenget. Det gis råd om at det bør stenges helt for all militær aktivitet eller noen typer aktivitet i deler av året. For eksempel vil det kunne være aktuelt å utestenge enkelte aktiviteter i hekkesesongen for fugl for å skjerme artene for forstyrrelser i denne sårbare fasen eller i barmarksesongen for å begrense kjøreskader.

Militære kontaktpersoner er kontaktet og disse har identifisert hvilke aktiviteter som er aktuelle å vurdere ved utformingen av forvaltningsråd.

Skogbruk. Det gis forslag til forvaltning av de skogsområdene som er identifisert til A- og B-områder. Hovedsakelig gis det råd om at det ikke skal tillates hogst i hele eller deler av området. Det blir altså ikke presentert forskjellige råd for de områdene Forsvaret eier og leier. Selv om det foreligger en egen avtale (se Materiale og metoder) mellom Forsvaret og Statskog om forvaltningen av de statskogsarealer som Forsvaret disponerer, presenteres aktuelle forvaltningsråd for samtlige skogarealer i nærøvingsområdene uavhengig av gjeldende avtaler med de forskjellige grunneiere. De råd som gis baseres kun på skog-økologiske vurderinger.

Andre aktiviteter. Ulike inngrep av militær infrastruktur (veier, bygninger o.s.v.) som er planlagt innenfor nærøvingsfeltene, må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Masseuttak, grøfting og/eller gjenfyllinger vil kunne ha stor negativ innvirkning på biologisk mangfold enten direkte gjennom inngrepet eller indirekte gjennom langtidseffekter av negativ art. Et eksempel kan være en grøfting som langsomt drenerer et større våtmarkssystem som ikke er direkte berørt av selve grøftingen. Slike effekter kan ha like stor negativ innvirkning på biologisk mangfold som et direkte arealinngrep i selve leveområdet/naturtypen. Aktiviteter som for eksempel friluftsliv drives i dag i deler av områdene uten at dette ser ut til å ha negativ påvirkning i større grad. Hvis ferskvannsfiske øker i omfang i forhold til i dag, bør de

viktigste viltområdene som har sky arter som for eksempel lom, hekkende, skjermes mot denne aktiviteten fra issmeltingen til 1. august. Husdyrbeite kan fortsette som i dag.

Etter beskrivelsen av hvert enkelt sammenveid område, gis forvaltningsråd for de aktuelle tema som er nevnt ovenfor. Det er også presentert i en egen tabell der en kan gå inn og se på anbefalingene i ”kortversjon” (tabell 1). Tabellen gjengis også på statuskartet for biologisk mangfold (vedlegg 5).

3.6.2 Beskrivelse av sammenveide områder med forvaltningsråd

Nedenfor følger beskrivelse av de sammenveide områdene som ble identifisert ved kartleggingen av biologisk mangfold i nærøvingsområdene til Heggelia, Setermoen og Skjold garnisoner.

Lokalitet	1 Sagtjønnå; (Nytrøa vest, H7)
Verdisetting	A - Svært viktig område for biologisk mangfold
Areal (daa)	382

Ved dette tjernet hekker en rødlistet våtmarksart, og sammen med forekomsten av en rekke andre våtmarksarter gjør dette at Sagtjønnå et svært viktig område for biologisk mangfold. Til tross for nærhet til vei (”Beredskapsveien”) og et nærøvingsområde, innehar området betydelige naturkvaliteter. Disse kan i stor grad fremdeles beholdes dersom Forsvaret legger forholdene til rette for dette i sin bruk av arealene nær vatnet.

Forvaltningsråd:

- Forflytning av større personellheter (over lags størrelse) til fots må unngås i perioden 1. mai til 31. juli. I samme periode er det forbudt med bivuakking.
- Motorisert ferdsel tillates ikke i perioder uten både tilstrekkelig snødekke og tele. Kjøring på frosset barmark uten snø må unngås i størst mulig grad.
- Amfibiefartøy tillates ikke, enkeltbåter kan tillates med forsiktig bruk.
- Helikoptertrafikk må unngås i perioden 1. mai til 31. juli. Overflygingshøyde bør være minimum 300 fot.
- Skogdrift tillates ikke.
- Andre unødige inngrep som latrinegraving og hogging av raier til kamuflasjeformål, må minimaliseres og søkes lagt utenfor det verdiklassifiserte området.

Lokalitet	2 Langvatnet; (Nesmoen, Se6)
Verdisetting	B - Viktig område for biologisk mangfold
Areal (daa)	98

Flaskestarr står i et to meters bredt belte rundt vatnet, og gjør at det er rikelig med skjulesteder. Dette er med på å gjøre at vatnet er en god biotop for vannfugler, og hornedykker ble da også påvist hekkende. Tross den pågående militære aktiviteten, spesielt i området på sørsiden, har området fremdeles viktige biologiske kvaliteter. Disse kan i stor grad fremdeles beholdes dersom Forsvaret legger forholdene til rette for dette i sin bruk av arealene i vatnets nærhet.

Forvaltningsråd:

- Forflytning av større personellenheter (over lags størrelse) til fots må unngås i perioden 1. mai til 31. juli. I samme periode er det forbudt med bivuakking.
- Motorisert ferdsel tillates ikke i perioder uten både tilstrekkelig snødekke og tele. Kjøring på frosset barmark uten snø må unngås i størst mulig grad.
- Amfibiefartøy tillates ikke, enkeltbåter kan tillates med forsiktig bruk.
- Helikoptertrafikk må unngås i perioden 1. mai til 31. juli. Overflygingshøyde bør være minimum 300 fot.
- Skogdrift tillates ikke i 20 meters kantsoner mot vannet.
- Andre unødige inngrep som latrinegraving og hogging av raier til kamuflasjeformål, må minimaliseres og søkes lagt utenfor det verdiklassifiserte området.

Lokalitet

3 Toftakervatn; (Toftaker, Se3)

Verdisetting
Areal (daa)

A - Svært viktig område for biologisk mangfold
1629

Vatnet er en viktig trekklokaliteter for lom og andefugl. Ofte raster flokker med vannfugl her om våren mens de venter på at isen skal gå på vatn høyere opp i fjellet. Området inkludert kantsonene med skog og vierbelter er også viktig for en del hekkende vannfugl samt mange arter våtmarkstilknyttede spurvefugl. Kantsonene er også viktige beiteområder for andre fugler. Vatnet er leveområde for oter (*bør overvåkes*) i sommersesongen.

Forvaltningsråd:

- Forflytning av større personellenheter (over lags størrelse) til fots må unngås i perioden 1. mai til 31. juli. I samme periode er det forbudt med bivuakking.
- Motorisert ferdsel tillates ikke i perioder uten både tilstrekkelig snødekke og tele. Kjøring på frosset barmark uten snø må unngås i størst mulig grad.
- Amfibiefartøy tillates ikke, enkeltbåter kan tillates med forsiktig bruk.
- Helikoptertrafikk må unngås i perioden 1. mai til 31. juli. Overflygingshøyde bør være minimum 300 fot.
- Skogdrift tillates ikke.
- Andre unødige inngrep som latrinegraving og hogging av raier til kamuflasjeformål, må minimaliseres og søkes lagt utenfor det verdiklassifiserte området.

Lokalitet

4 Rustadfjellet; (H18)

Verdisetting
Areal (daa)

B - Viktig område for biologisk mangfold
557

Området er et myrkompleks som inneholder flere ulike myrstrukturer- og typer med elementer av både fattig- og rikmyr. Lokaliteten vurderes som et viktig område for biologisk mangfold på grunn av dets størrelse og kompleksitet.

Forvaltningsråd:

- Motorisert ferdsel tillates ikke i perioder uten både tilstrekkelig snødekke og tele. Kjøring på frosset barmark uten snø må unngås i størst mulig grad.
- Skogdrift tillates ikke.
- Andre unødige inngrep som latrinegraving og hogging av raier til kamuflasjeformål, må minimaliseres og søkes lagt utenfor det verdiklassifiserte området.

Lokalitet

5 Nord for Skaret; (Område H, Sk8)

Verdisetting

B - Viktig område for biologisk mangfold

Areal (daa)

60

Området er vurdert som viktig for biologisk mangfold fordi det innehar velutviklede, artsrike utforminger av rikmyrer og ekstremrikmyrer. Slike naturtyper er karakterisert ved å ha en svært artsrik karplante- og moseflora med flere særegne arter.

Forvaltningsråd:

- Motorisert ferdsel tillates ikke i perioder uten både tilstrekkelig snødekke og tele. Kjøring på frosset barmark uten snø må unngås i størst mulig grad.
- Skogdrift tillates ikke.
- Andre unødige inngrep som latrinegraving og hogging av raier til kamuflasjeformål, må minimaliseres og søkes lagt utenfor det verdiklassifiserte området.

Lokalitet

6 Myrer vest for Solli; (område H, Sk8)

Verdisetting

B - Viktig område for biologisk mangfold

Areal (daa)

117

Området er vurdert som viktig område for biologisk mangfold fordi det innehar velutviklede, artsrike utforminger av ekstremrikmyr som er mindre vanlig i regionen.

Forvaltningsråd:

- Motorisert ferdsel tillates ikke i perioder uten både tilstrekkelig snødekke og tele. Kjøring på frosset barmark uten snø må unngås i størst mulig grad.
- Skogdrift tillates ikke.
- Andre unødige inngrep som latrinegraving og hogging av raier til kamuflasjeformål, må minimaliseres og søkes lagt utenfor det verdiklassifiserte området.

Lokalitet	7 Øst for Nitinden (område G, Sk7)
Verdisetting	B - Viktig område for biologisk mangfold
Areal (daa)	1126

Lokaliteten inneholder kalkrik berggrunn som gir frodig vegetasjon med et høyt antall karplantearter inkludert artene sibirkoll, blindurt (*norsk ansvarsart*), lapprose (*norsk ansvarsart*), lodnemyrlegg og bleikvier. Den høye andelen sjeldne planter gjør at området vurderes som viktig for biologisk mangfold.

Forvaltningsråd:

- Motorisert ferdsel tillates ikke i perioder uten både tilstrekkelig snødekke og tele. Kjøring på frosset barmark uten snø må unngås i størst mulig grad.
- Andre unødige inngrep som latrinegraving og hogging av raier til kamouflasjeformål, må minimaliseres og søkes lagt utenfor det verdiklassifiserte området.

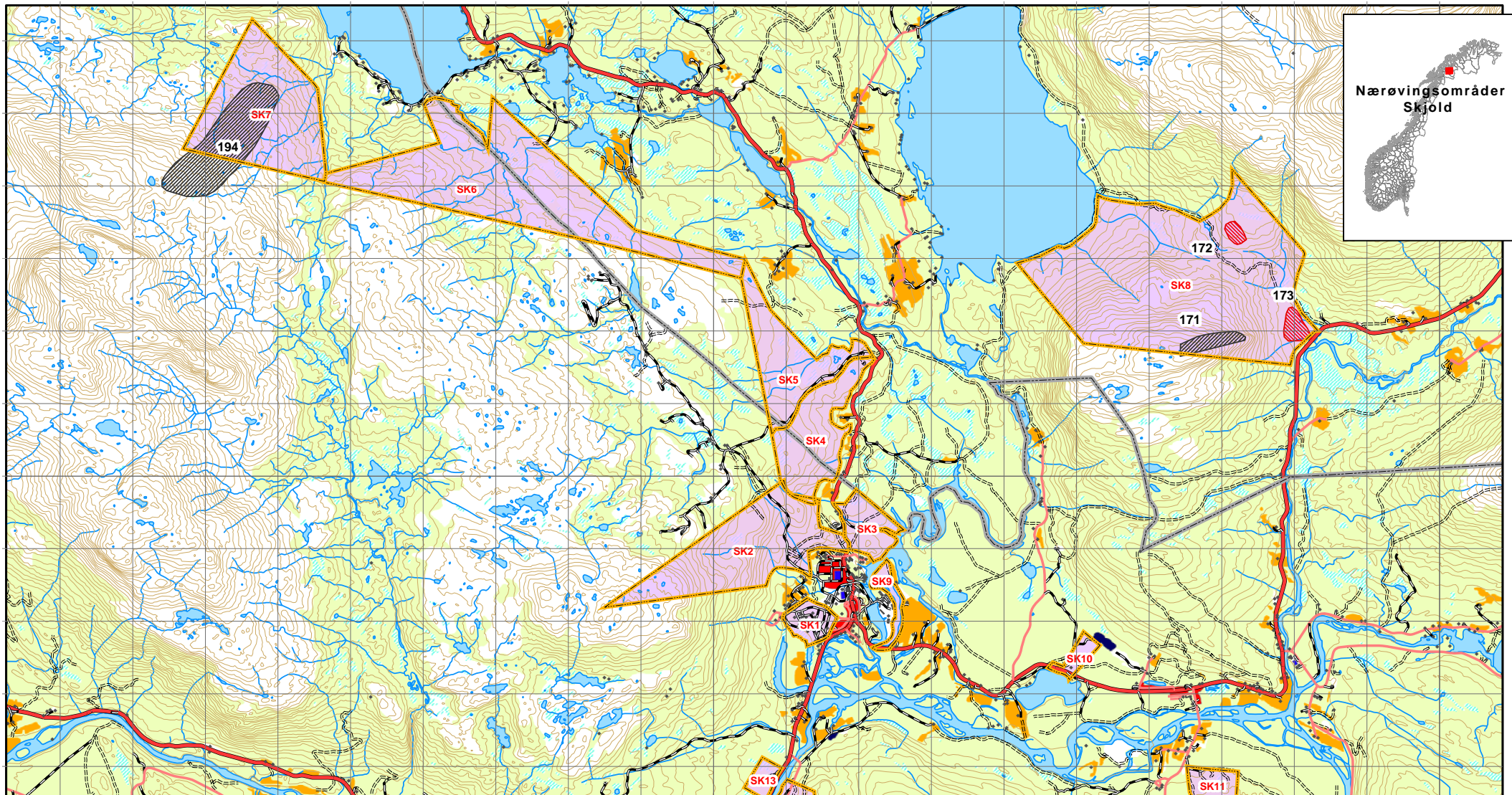
Tabell 1. Forvaltningsråd og foreslåtte restriksjoner på aktiviteter i de prioriterte områdene for biologisk mangfold.

OMRÅDENR	OMRÅDENAVN	SOLDATER TIL FOTS, ØVELSER	LETTERE KJØRETØY	ANDRE KJØRETØY	AMFIBIE-FARTØY/ BÅTER	BIVAKKERING/ LÆRSLAGNING	HELIKOPTER/ FLY (OVERFLYVING)	SKOGSDRIFT	INNGREP I TERRENG (latrinegraving, hogst av raier for kamouflasje med mer.)
1	Sagtjønna (H7, H8)	Ikke tillatt over lagstr. 1.mai-31. juli	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt, enkeltbåt tillatt	Ikke tillatt 1.mai-31. juli	Må unngås 1.mai-31. juli. Min. høyde 300 fot	Ikke tillatt	Unødige inngrep minimaliseres
2	Langvatnet (Se3)	Ikke tillatt over lagstr. 1.mai-31. juli	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt, enkeltbåt tillatt	Ikke tillatt 1.mai-31. juli	Må unngås 1.mai-31. juli. Min. høyde 300 fot	Ikke tillatt i 20 meters kantsone mot vannet	Unødige inngrep minimaliseres
3	Toftakervatn (Se 6)	Ikke tillatt over lagstr. 1.mai-31. juli	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt, enkeltbåt tillatt	Ikke tillatt 1.mai-31. juli	Må unngås 1.mai-31. juli. Min. høyde 300 fot	Ikke tillatt	Unødige inngrep minimaliseres
4	Rustadfjellet (H 18)	Tillatt	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke aktuelt	Tillatt	Tillatt	Ikke tillatt	Unødige inngrep minimaliseres
5	Nord for Skaret (Sk 8)	Tillatt	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke aktuelt	Tillatt	Tillatt	Ikke tillatt	Unødige inngrep minimaliseres
6	Myrer vest for Solli (Sk 8)	Tillatt	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke aktuelt	Tillatt	Tillatt	Ikke tillatt	Unødige inngrep minimaliseres
7	Øst for Nitinden (Sk 7)	Tillatt	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke aktuelt	Tillatt	Tillatt	Ikke aktuelt	Unødige inngrep minimaliseres

4 LITTERATUR

- Direktoratet for Naturforvaltning. 1996. Viltkartlegging. DN-håndbok 11. 1-110.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1999a. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. *DN-rapport 3*:1-161.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1999b. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 2000. Kartlegging av ferskvannslokaliteter. DN-håndbok 15.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 2001. Kartlegging av marint biologisk mangfold. DN-håndbok 19.
- Engelskjøn, T. & Skifte, O. 1995. The vascular plants of Troms, North Norway. Revised distribution maps and altitude limits after Benum: The Flora of Troms Fylke. TROMURA, Naturvitenskap nr. 80:1-227.
- Fareth, E. 1982. Takvatnet, berggrunnskart 1533 III. 1:50 000. Foreløpig utgave. Norges geologisk undersøkelse.
- Forsvarsbygg 2002a. Kravspesifikasjon for kartlegging av biologisk mangfold i Forsvarets områder. 1-32.
- Forsvarsbygg 2002b. Avtale om forvaltning av skog, vilt og fisk på Forsvarets eiendommer. 1-5 + vedlegg.
- Forsvarsbygg 2002c. Biologisk mangfold i Mauken og Blåtind skyte- og øvingsfelt, Målselv og Balsfjord kommuner, Troms. BM-rapport nr 21 – 2002: 1-64. Redaktør: Strann, K.-B, NINA.
- Forsvarsbygg. 2002d. Biologisk mangfold i Setermoen skyte- og øvingsfelt, Bardu kommune, Troms. BM-rapport nr 11 – 2002: 1-55. Redaktør: Strann, K.-B, NINA.
- Forsvarsdepartementet 2002. Handlingsplan. Forsvarets miljøvernarbeid. ISBN-nr.82-7924 040-3. 1-30.
- Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper for Norge. NINA Temahefte 12: 1-279.
- Fremstad, E. & Moen, A. (red.) 2001. Truede vegetasjonstyper i Norge. NTNU Vitenskapsmuséet Rapp. Bot. Ser. 2001-4: 1-231.
- Höjer, J. (red.) 1995. Hotade djur och växter i Norden. Nordisk Ministerråd. *TemaNord 520*: 1-142.
- Jacobsen, K.-O. & Strann, K.-B. 1994. Rødliste for fugler i Troms-1994. Fylkesmannen i Troms, miljøvernavdelingen. Miljøstatus 1994: 20-21.

- Johnsen, I. & Jacobsen, K.-O. 1990. Ornitologiske registreringer i Blåtind og Mauken skytefelt, Troms 1989 og 1990. Rapport: 1-26.
- Kvam, T. & Stensli, O. M. 1991. Registrering av store rovdyr i Mauken og Blåtind våren 1991.- NINA Oppdragsmelding 100: 1-20.
- Kvam, T. & Sæter, B.- E. 1990. Vurdering av zoologiske forhold med hensyn til elg og store rovdyr omkring planene for utvidelse av Mauken og Blåtind skytefelt. –NINA Oppdragsmelding 56: 1-28.
- Lid, J. & Lid, D. T. 1994. Norsk flora. 6. utgåve ved Reidar Elven. Det Norske Samlaget. Oslo: 1-1040.
- Lie, M. H., Opheim, J. & Solås, A. 1999. Naturfaglige registreringer langs planlagt manøverakse i Mauken og Blåtind skyte- og øvingsfelt. Rapport - Statskog Ressursdata AS:1-64.
- WWF 1998. Rapport fra biologiske registreringer i Setermoen skyte- og øvingsfelt, Bardu kommune, Troms. *WWF-rapport*: 1-26.

Forsvarsbygg
Eiendomsforvaltning

01.03.2004

Kartet levert av:

Vedlegg 1

Nærøvingsområdet Skjold

Biologisk Mangfold

Naturtyper

Registreringer med lokalitetsnummer og naturtypekode som henviser til BM-rapport 20 (2002) samt database for området opprettet i verktøyet Natur2000, hvor supplerende opplysninger finnes.

Tegnforklaring kart

- avgrensning nærøvingsområde
- bygninger
- riks- og europaveg
- fylkesveg og kommunal veg
- privat veg
- ukjent vegtype
- kommunegrense
- vann og større elver
- elver og bekker, vannkant
- 20m koter

Naturtype

- FERSKVANN/VÅTMARK
- FJELL
- MYR
- SKOG

Rutenett:
UTM EU89 (WGS84) sone 34
Målestokk 1:52 664
Hver rute=1x1 km

LOK	NÆRØVINGSOMRÅDE	KODE	PRIORITERT NATURTYPE	VERDI
194	Sk7: Øst for Nitinden, Mauken	C01	Kalkrike områder i fjellet	B
171	Sk8: Reingjerdfjellet	C01	Kalkrike områder i fjellet	C
172	Sk8: Nord for Skardet	A05	Rikmyr	B
173	Sk8: Myrer vest for Solli	A05	Rikmyr	B

Nærøvingsområder Heggelia

Biologisk Mangfold

Naturtyper

Registreringer med lokalitetsnummer og naturtypekode som henviser til BM-rapport 20 (2002) samt database for området opprettet i verktøyet Natur2000, hvor supplerende opplysninger finnes.

Vedlegg 2

Tegnforklaring kart

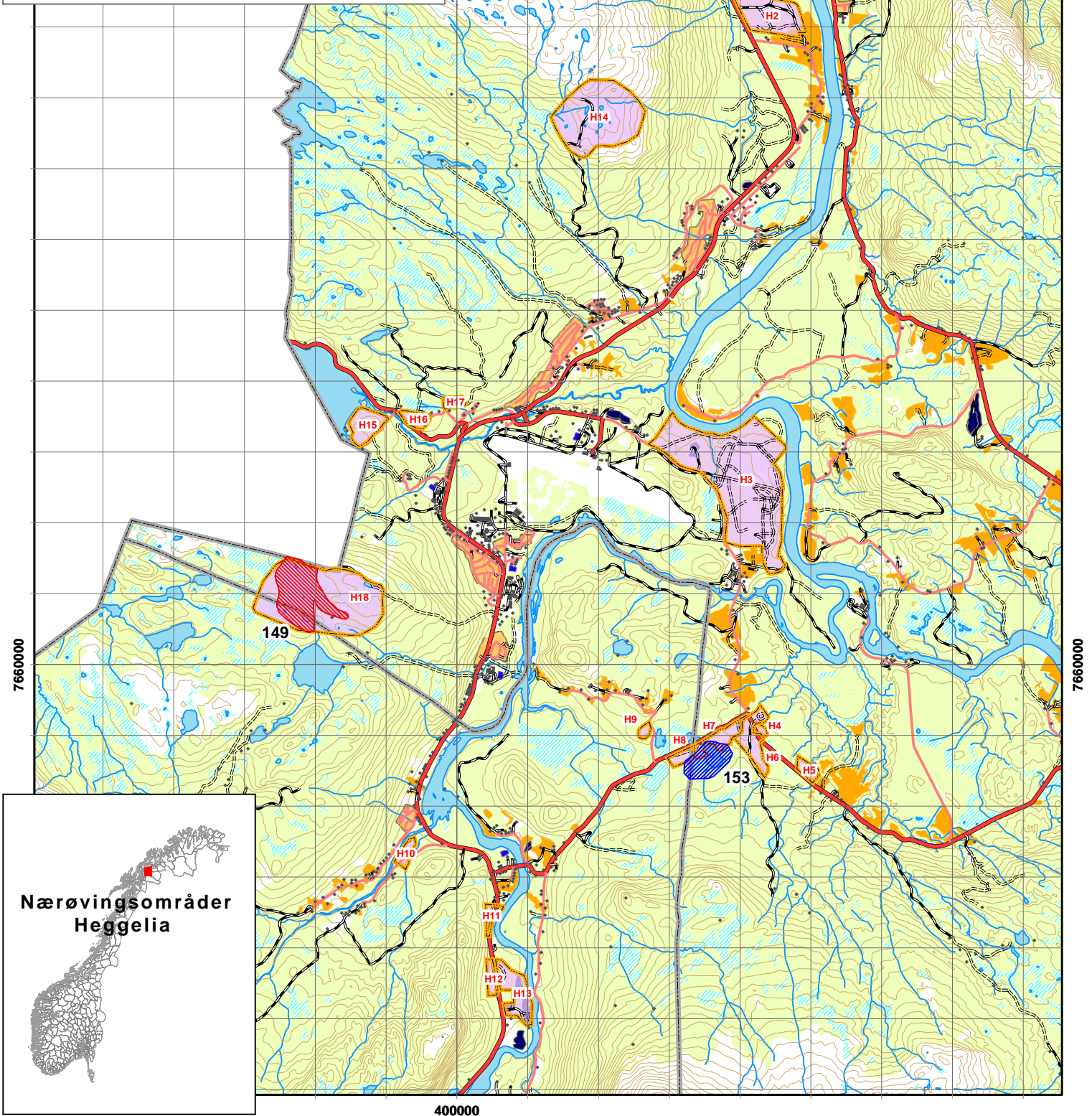
- avgrensning nærøvingsområde
- bygninger
- riks- og europaveg
- fylkesveg og kommunal veg
- privat veg
- ukjent vegtype
- kommune grense
- vann og større elver
- elver og bekker, vannkant
- 20m koter

Naturtype

- FERSKVANN/VÅTMARK
- FJELL
- MYR
- SKOG

Rutenett:
UTM EU89 (WGS84) sone 34
Målestokk 1:54 000
Hver rute=1x1km

LOK	NÆRØVINGSOMRÅDE	KODE	PRIORITERT NATURTYPE	VERDI
146	H1: Brøderstadbekken	F05	Gråor-heggeskog	C
149	H 18: Rustadfjellet	A01	Intakt lavlandsmyr	B
153	H7, H8: Sagtjønna	H01	Andre viktige forekomster	A

Nærøvingsområder Heggelia

390000

400000

7650000

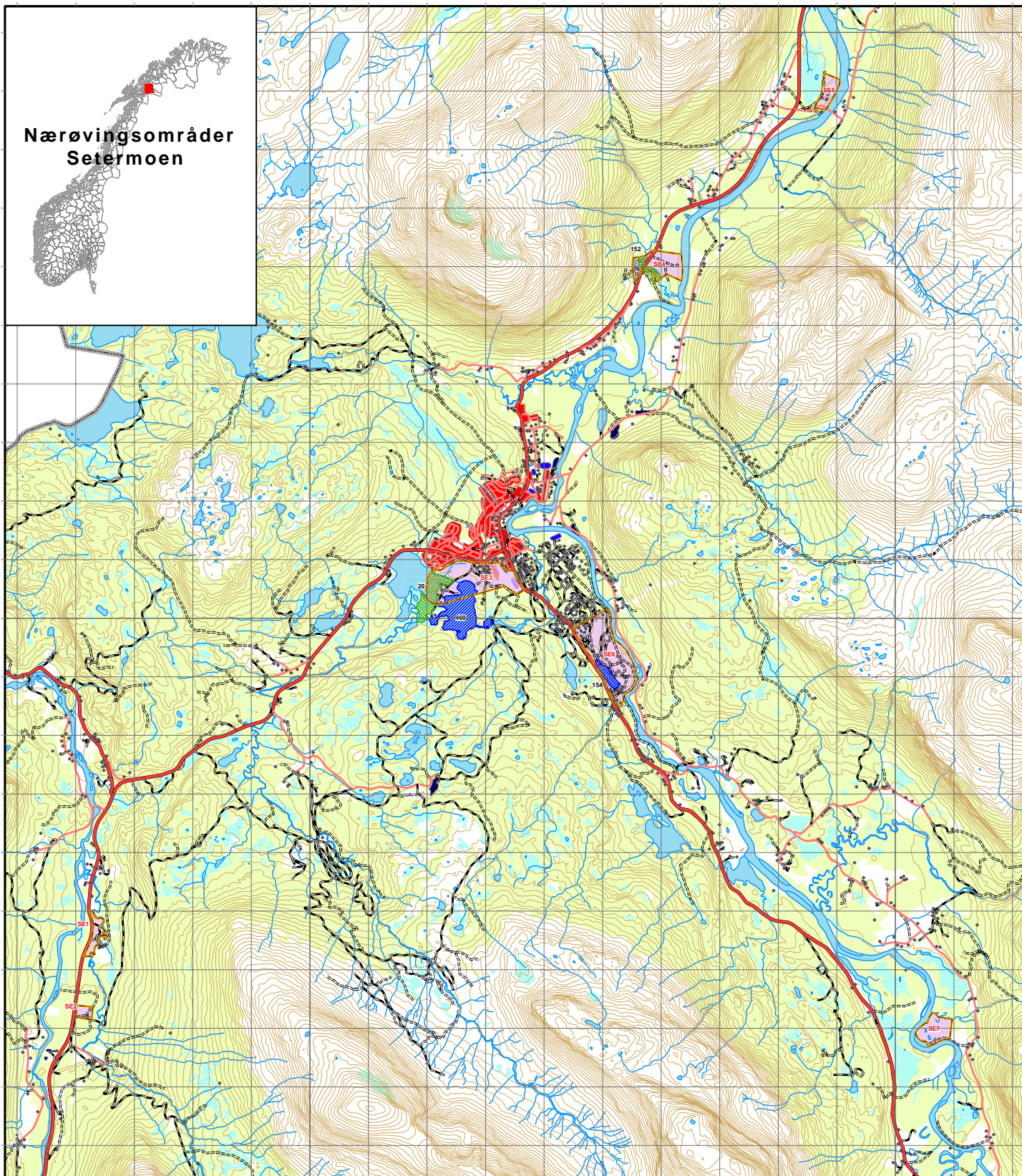
7650000

Nærøvingsområder Setermoen

7640000

7640000

7630000

Forsvarsbygg
Eiendomsforvaltning

Kartet levert av:

01.03.2004

Nærøvingsområder Setermoen

Biologisk Mangfold

Naturtyper

Registreringer med lokalitetsnummer og naturtypekode som henviser til BM-rapport 20 (2002) samt database for området opprettet i verktøyet Natur2000, hvor supplerende opplysninger finnes.

Tegnforklaring kart

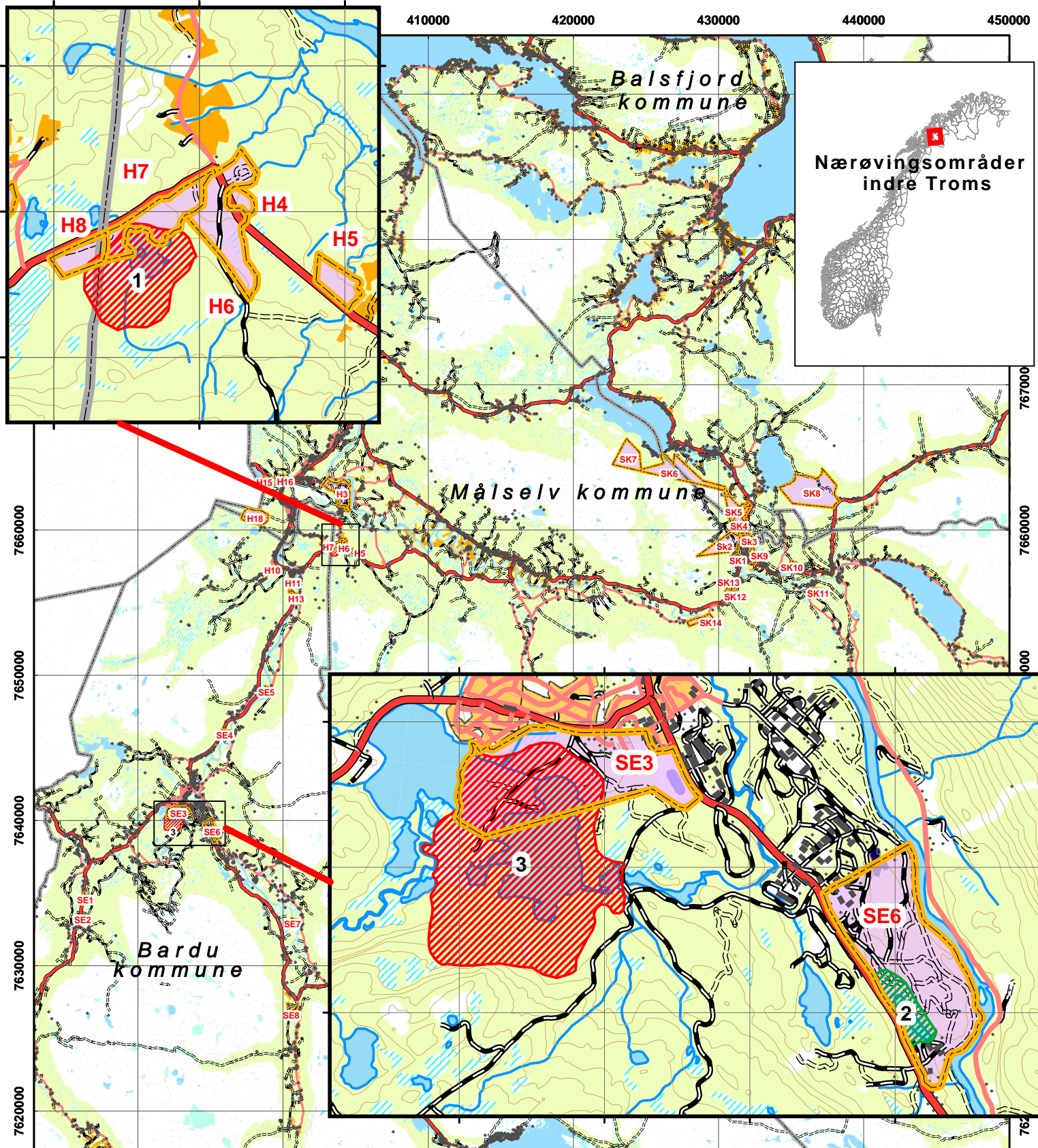
- avgrensning nærøvingsområde
- bygninger
- riks- og europaveg
- fylkesveg og kommunal veg
- privat veg
- ukjent vegtype
- kommunegrense
- vann og større elver
- elver og bekker, vannkant
- 20m koter

Naturtype

- FERSKVANN/VÅTMARK
- FJELL
- MYR
- SKOG

Rutenett:
UTM EU89 (WGS84) sone 34
Målestokk 1:65 000
Hver rute=1x1km

LOK	NÆRØVINGSOMRÅDE	KODE	PRIORITERT NATURTYPE	VERDI
20	Se3: Mellaelva, Toftaker	F05	Gråor-heggeskog	B
152	Se4: Motverrelva, Kjelmoen	F05	Gråor-heggeskog	C
154	Se6: Langvatnet, Nesmoen	H01	Andre viktige forekomster	B
469	Se3: Toftakervatnet, Toftaker	H01	Andre viktige forekomster	A

Nærøvingssområder indre Troms

Biologisk Mangfold

Prioriterte viltområder

Registreringer med lokalitetsnummer og nærøvingssid som henviser til BIM-rapport 20 (2002), hvor supplerende opplysninger finnes.

Tegnforklaring kart

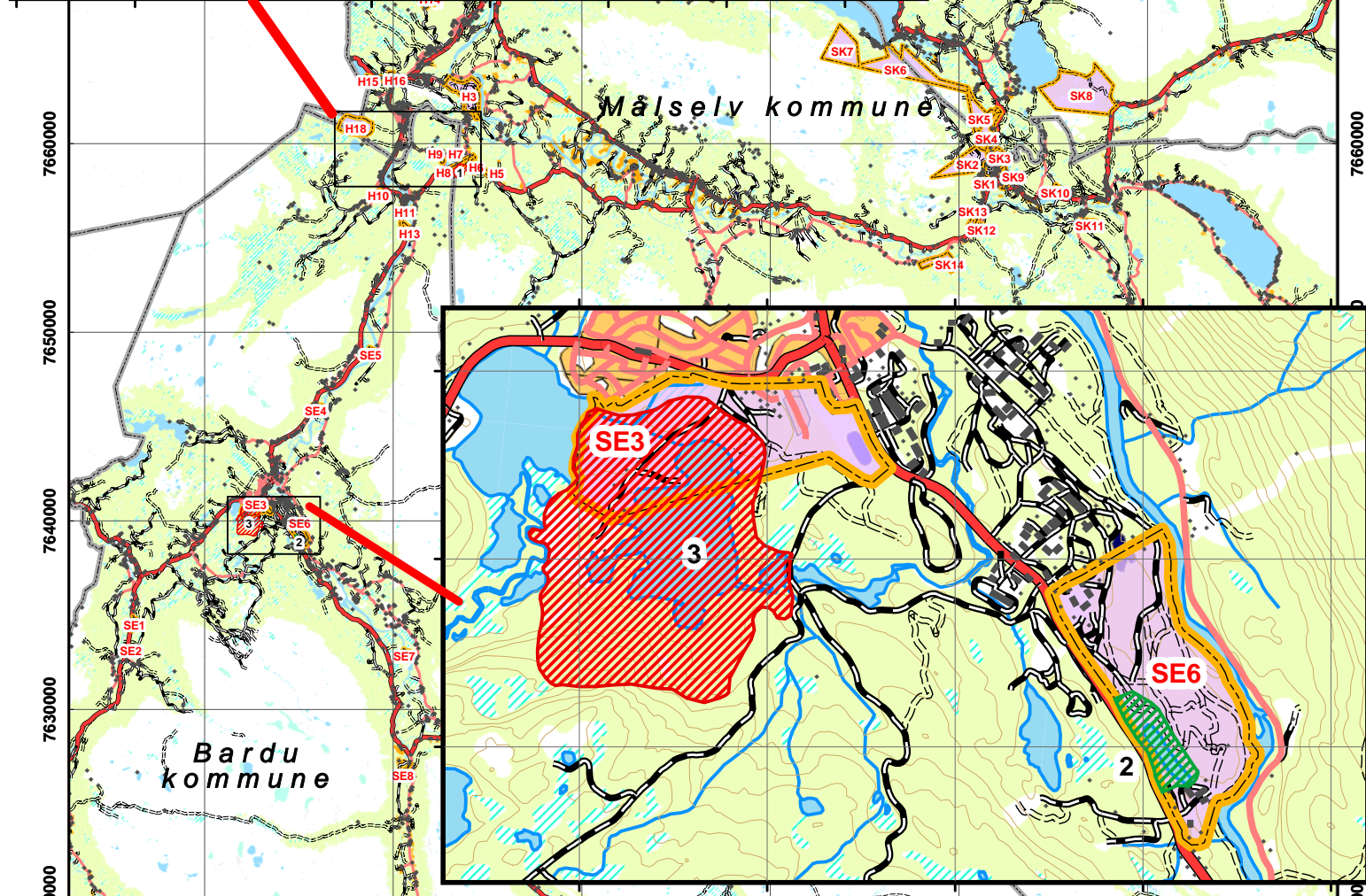
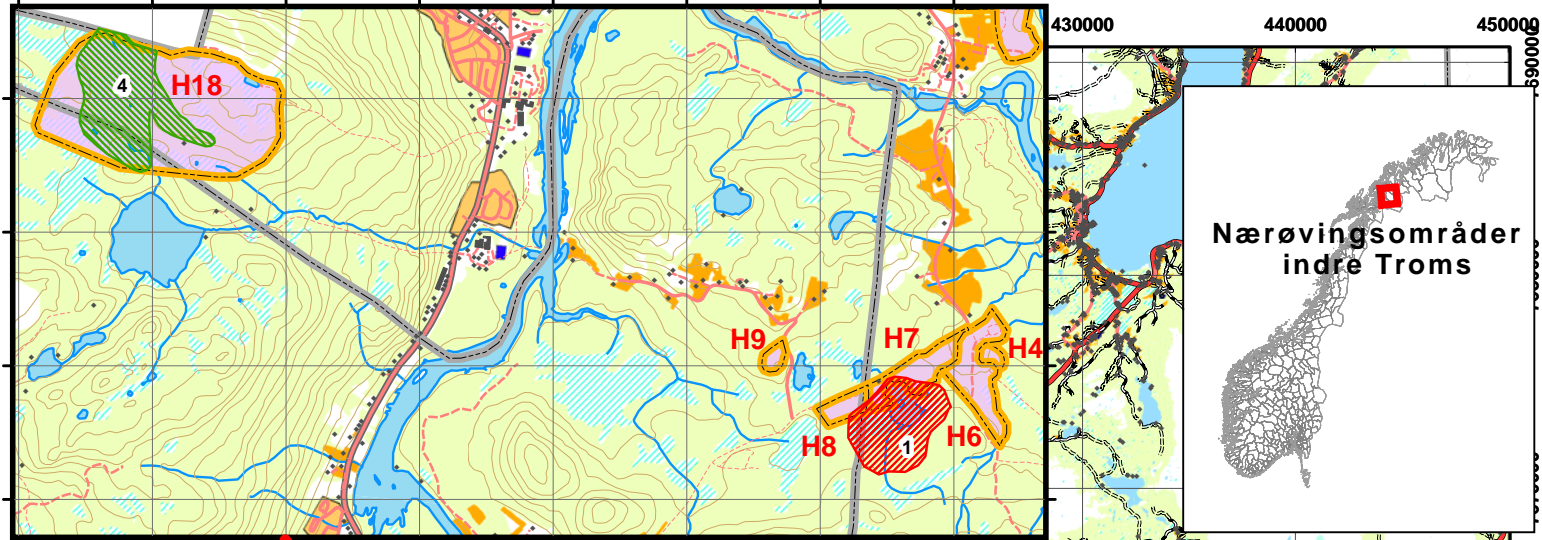
- avgrensning nærøvingssområde
- bygninger
- riks- og europaveg
- fylkesveg og kommunal veg
- privat veg
- ukjent vegtype
- kommunegrense
- vann og større elver
- elver og bekker, vannkant
- 100m koter
- 20m koter

Prioritering viltområde

- A - Svært viktig viltområde
- B - Viktig viltområde
- C - Lokalt viktig viltområde

Rutenett:
UTM EU89 (WGS84) sone 34
Rutenett
bakgrunnskart: 1:250 000
(10x10km ruter)
utvalgte områder: 1:25 000
(1x1 km ruter)

OMRÅDE-NUMMER	STEDSNAVN	VERDI
1	Sagtjønna (H7, H8)	A
2	Langvatn (Se3)	B
3	Toftakervatnet (Se6)	A

Kartet levert av:

Nærøvingssområder indre Troms

Statuskart for Biologisk mangfold 1 av 2

Svært viktige og viktige lokaliteter der naturtyper, vilt, rødlistearter og ferskvannøkologi er vurdert samlet. Utfyllende opplysninger er gitt i BM-rapport 20 (2002).

Rutenett: UTM EU89 (WGS84) sone 34
Målestokk bakgrunnskart: 1:250 000 (10x10km ruter)
utvalgte områder: 1:25 000, 1:40 000 (1x1km ruter)

Tegnforklaring kart

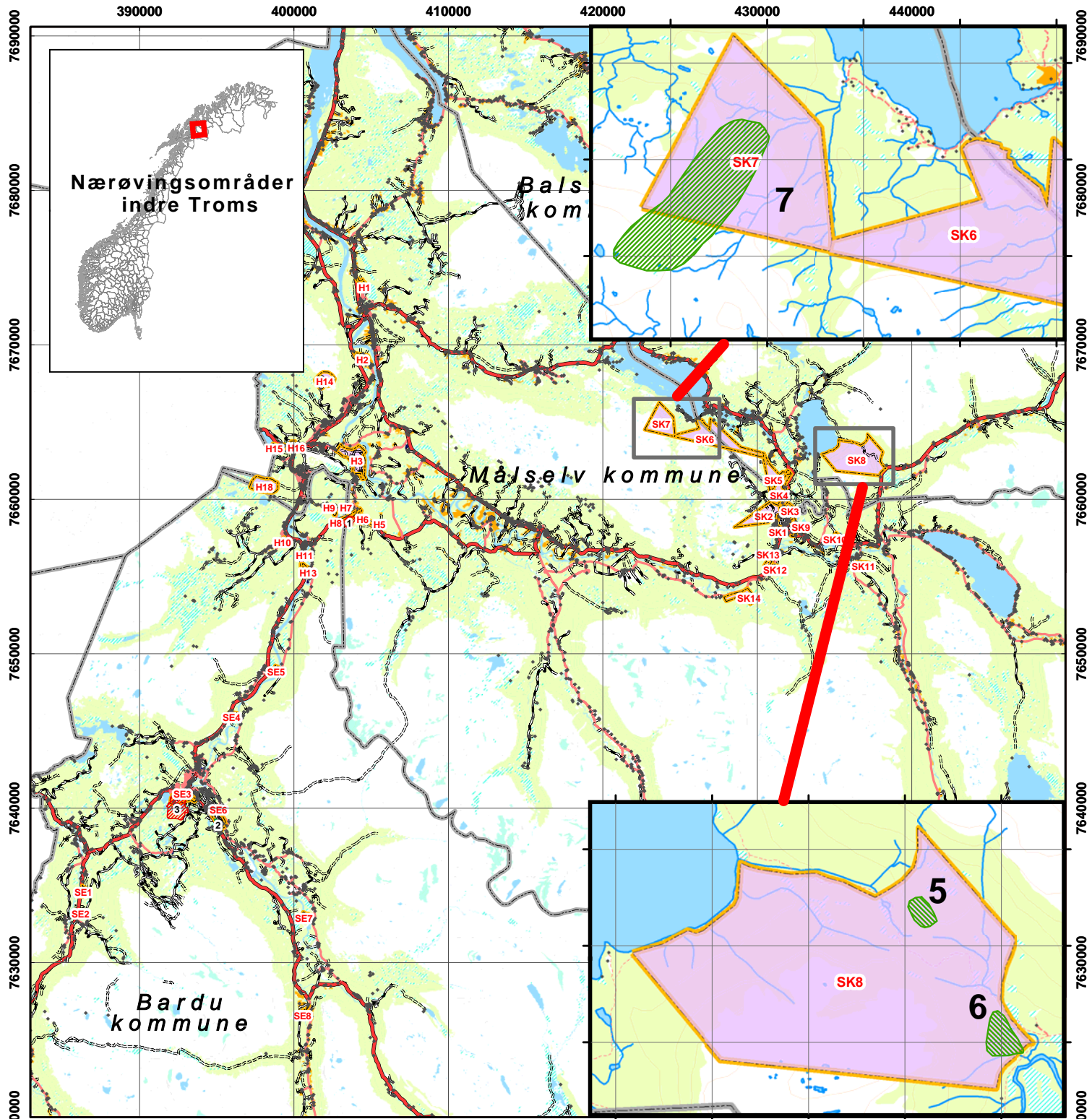
- bygninger
- riks- og europaveg
- fylkesveg og kommunal veg
- privat veg
- == ukjent vegtype
- kommunegrense
- avgrensning nærøvingssområde
- vann og større elver
- elver og bekker, vannkant
- 100m koter
- 20m koter

Sammenveide verdier

- A - Svært viktig område
- B - Viktig område
- C - Lokalt viktig område

Forvaltningsråd og foreslåtte restriksjoner på aktivitet i de prioriterte områdene for biologisk mangfold

OMRÅDE	OMRÅDENAVN	SOLDATER TIL FOTS, ØVELSER	LETTERE KJØRETØY	ANDRE KJØRETØY	AVFIRE-FARTØY/BÅTER	BIVAKSERING/LEIRSLAGNING	HELIKOPTERFLY (ØVERFLYVING)	SKOESØRIFT	INGNGREP/TERRENG (Innbyggervirking, høst av mter for kunningsløse med mter)
1	Sagtjønna (H7, H8)	Ikke tillatt over lagstr. 1.mai-31. juli	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt, enkeltbåt tillatt	Ikke tillatt 1.mai-31. juli	Må unngås 1.mai-31. juli. Min. høyde 300 fot	Ikke tillatt	Unødige inngrep minimaliseres
2	Langvatnet (Se3)	Ikke tillatt over lagstr. 1.mai-31. juli	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt, enkeltbåt tillatt	Ikke tillatt 1.mai-31. juli	Må unngås 1.mai-31. juli. Min. høyde 300 fot	Ikke tillatt i 20 meters kantsone mot vannet	Unødige inngrep minimaliseres
3	Toftakervatn (Se 6)	Ikke tillatt over lagstr. 1.mai-31. juli	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt, enkeltbåt tillatt	Ikke tillatt 1.mai-31. juli	Må unngås 1.mai-31. juli. Min. høyde 300 fot	Ikke tillatt	Unødige inngrep minimaliseres
4	Rustadfjellet (H 18)	Tillatt	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke aktuelt	Tillatt	Tillatt	Ikke tillatt	Unødige inngrep minimaliseres
5	Nord for Skaret (Sk 8)	Tillatt	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke aktuelt	Tillatt	Tillatt	Ikke tillatt	Unødige inngrep minimaliseres
6	Myrer vest for Solli (Sk 8)	Tillatt	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke aktuelt	Tillatt	Tillatt	Ikke tillatt	Unødige inngrep minimaliseres
7	Øst for Nitinden (Sk 7)	Tillatt	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke aktuelt	Tillatt	Tillatt	Ikke aktuelt	Unødige inngrep minimaliseres

Kartet levert av:
Forsvarsbygg Eiendomsforvaltning
NINA Norsk institutt for naturforskning

Nærøvingsområder indre Troms
Statuskart for Biologisk mangfold 2 av 2
 Svært viktige og viktige lokaliteter der naturtyper, vilt, rødlistesarter og ferskvannøkologi er vurdert samlet. Utfyllende opplysninger er gitt i BM-rapport 20 (2002).
 Ruteneett: UTM EU89 (WGS84) sone 34
 Målestokk bakgrunnskart: 1:250 000 (10x10km ruter)
 utvalgt område: 1:40 000 (1x1km ruter)

Tegnforklaring kart

- bygninger
- riks- og europaveg
- fylkesveg og kommunal veg
- privat veg
- === ukjent vegtype
- kommunegrense
- avgrensning nærøvingsområde
- vann og større elver
- elver og bekker, vannkant
- 100m koter
- 20m koter

Sammenveide verdier

- A - Svært viktig område
- B - Viktig område
- C - Lokalt viktig område

Forvaltningsråd og foreslåtte restriksjoner på aktivitet i de prioriterte områdene for biologisk mangfold

OMRÅDENR	OMRÅDENAVN	SOLDATER TIL FOIS-ØVELSER	LETTERE KJØRETØY	ANDRE KJØRETØY	AMFIBIE-FARTØY/BÅTER	BRYLLAKERING/LEIRSNÆVNING	BEHOLDNINGER ELY (OVERFLYVNING)	SKO/SKIDRIFF	INNSPERRING (Innsperrende hekk og andre for å hindre adgang)	INNSPERRING (Innsperrende hekk og andre for å hindre adgang)
1	Sagtjønna (H7, H8)	Ikke tillatt over lagstr. 1. mai-31. juli	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt, enkelbåt tillatt	Ikke tillatt 1. mai-31. juli	Må unngås 1. mai-31. juli. Min. høyde 300 fot	Ikke tillatt	Uønskede inngrep minimaliseres	
2	Langvatnet (Se3)	Ikke tillatt over lagstr. 1. mai-31. juli	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt, enkelbåt tillatt	Ikke tillatt 1. mai-31. juli	Må unngås 1. mai-31. juli. Min. høyde 300 fot	Ikke tillatt i 20 meters kantsoner mot vannet	Uønskede inngrep minimaliseres	
3	Toftakervatn (Se 6)	Ikke tillatt over lagstr. 1. mai-31. juli	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt, enkelbåt tillatt	Ikke tillatt 1. mai-31. juli	Må unngås 1. mai-31. juli. Min. høyde 300 fot	Ikke tillatt	Uønskede inngrep minimaliseres	
4	Rustadjellet (H 18)	Tillatt	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke aktuelt	Tillatt	Tillatt	Ikke tillatt	Uønskede inngrep minimaliseres	
5	Nord for Skaret (Sk 8)	Tillatt	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke aktuelt	Tillatt	Tillatt	Ikke tillatt	Uønskede inngrep minimaliseres	
6	Myrer vest for Solli (SK 8)	Tillatt	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke aktuelt	Tillatt	Tillatt	Ikke tillatt	Uønskede inngrep minimaliseres	
7	Øst for Nitinden (SK 7)	Tillatt	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke tillatt uten tilstrekkelig snødekke og tele.	Ikke aktuelt	Tillatt	Tillatt	Ikke aktuelt	Uønskede inngrep minimaliseres	